

A

HUFH20001 Rábaköz

kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Natura 2000 fenntartási terve

Sarród
2020

Megbízó

Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság

9435 Sarród, Rév-Kócsagvár
Tel: 003699537620 Fax: 003699537621
E-mail: fhnpititkarsag@fhnp.kvvm.hu
Web: <http://www.ferto-hansag.hu>

Tervező

Környezeti Projekt Kft.

9462 Völcsej, Fő utca 126.
Tel/Fax: 0036202242432

Felelős tervező

Dr. Király Gergely

Közreműködő szakértők

Takács Gábor (FHNPI)
Dr. Estók Péter
Dr. Kiss Béla
Dr. Müller Zoltán
Dankovics Róbert
Dr. Ambrus András (FHNPI)
Burda Brigitta (FHNPI)
Dr. Kovács Tibor (Inari Bt.)

© Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság 2020

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
Bevezetés.....	2
I. Natura 2000 fenntartási terv	4
1. A terület azonosító adatai	5
1.1. Név.....	5
1.2. Azonosító kód.....	5
1.3. Kiterjedés.....	5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	5
1.4.2. Jelölő fajok	5
1.4.3. Jelölő fajnak javasolt fajok	6
1.5. Érintett települések.....	6
1.6. Egyéb védetség kategóriák.....	8
1.7. Tervezési és egyéb előírások	8
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	8
1.7.2. Településrendezési eszközök	9
1.7.3. Körzeti erdőtervek	10
1.7.4. Tájégségi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	10
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	11
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	11
2. Veszélyeztető tényezők	12
2.1. A területen belül ható veszélyeztető tényezők.....	12
2.2. A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők	22
3. Kezelési feladatok meghatározása	27
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	27
3.1.1. Általános célkitűzés:.....	27
3.1.2. Specifikus célok:.....	27
3.2. Kezelési javaslatok.....	32
3.2.1. Élőhelyek kezelése	35
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	69
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	70
3.2.4. Kutatás, monitorozás	72
3.2.5. Mellékletek	74
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	1
3.3.1. Agrártámogatások	1
3.3.2. Pályázati források.....	5

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvében határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi kezelési irányelvekről.

1.ábra: *Egykori legelőerdő az iváni Nagyerdőben (fotó: Dr. Király Gergely)*

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Rábaköz Natura 2000 kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (KjTT).
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUFH20001
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	5973,01 ha
--------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- *1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 3130 Oligo-mezotróf állóvizek *Littorelletea uniflora* és/vagy *Isoeto-Nanojuncetea* vegetációval
- *6210 Meszes alapkőzetű féltérmetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) fontos orchidea-élőhelyei
- 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*)
- 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
- 6520 Hegyi kaszálórétek
- 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek
- 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)
- *91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*val és *Carpinus betulus*szal
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok

- Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*)
- Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)
- Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- Zánótboglárka (*Maculinea nausithous*)
- Nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*)
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- Vértű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)
- Vágócsík (*Cobitis taenia*)
- Réti csík (*Misgurnus fossilis*)
- Nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*)
- Nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*)

1.4.3. Jelölő fajnak javasolt fajok

- Dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)
- Skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- Magyar tarsza (*Isophya costata*)
- Európai hód (*Castor fiber*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészetekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Agyagosszergény	38,48	0,02
Babót	410,30	0,19
Beled	81,95	0,03
Bogyoszló	383,39	0,15
Cirák	34,80	0,03
Csáfordjánosfa	3,52	0,01
Csapod	397,92	0,14
Csér	2,68	0,01
Dénesfa	69,42	0,04
Ebergőc	48,85	0,10
Fertőendréd	348,26	0,23
Fertőszentmiklós	298,16	0,08
Gyóró	233,80	0,20
Himod	69,86	0,03
Hövej	28,03	0,03
Iván	710,24	0,13
Kapuvár	245,72	0,03
Kisfalud	9,02	0,01
Lövő	29,55	0,02
Mihályi	6,13	0,00
Nemeskér	68,45	0,11
Osló	3,49	0,00
Pusztacsalád	258,39	0,11
Rábakecöl	19,51	0,01
Répcszemere	33,89	0,04
Röjtökmuzsaj	738,53	0,47
Sopronkövesd	352,24	0,13
Újkér	402,09	0,12
Veszkény	4,34	0,00
Vitnyéd	642,00	0,20

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Országos jelentőségű védett természeti terület	325/TT/12	Iváni-szikések természetvédelmi terület	96,19	9/2012. (II. 21.) VM rendelet
Országos jelentőségű védett természeti terület	324/TT/12	Ebergőci-láprét természetvédelmi terület	48,9	7/2012. (II. 21.) VM rendelet
Ex lege kunhalom	FH-KUNHL-2005/0002	Cseri-legelő	7,76	
Ex lege kunhalom	FH-KUNHL-2005/0012	Kis- és nagy cser	0,03	
Ex lege kunhalom	FH-KUNHL-2005/0016	Halom-domb	0,01	
Ex lege kunhalom	FH-KUNHL-2005/0017	Rókalyuk	0,04	
Ex lege földvár	FHNPI-Földvár-11	Pusztacsalád - Szolgyayőr-major	0,68	
Ex lege földvár	FHNPI-Földvár-12	Kapuvár - Eszterházy-kastély	1,86	
Országos Ökológiai Hálózat (magterület)	MT	-	5028,3	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX törvény
Országos Ökológiai Hálózat (ökológiai folyosó)	OF	-	588,5	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX törvény
Országos Ökológiai Hálózat (pufferterület)	PT	-	356,1	Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX törvény

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

- Iváni szikések természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési terve (9/2012. (II. 21.) VM rendelet)

- Ebergőci láprét természetvédelmi terület természetvédelmi kezelési terve (7/2012. (II. 21.) VM rendelet)

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 12/2010 (IX.17.) önk. rendelet a Győr-Moson-Sopron Megyei Területrendezési tervről.
- Agyagosszergény - 13/2004. (XII.21.) rendelet (Szabályozási tervlap (továbbiakban: SZT) és Helyi Építési Szabályzat (továbbiakban: HÉSZ), 87/2004 (XII. 20.) határozat (Település szerkezeti terv (továbbiakban: TSZT))
- Babót - 110/2016. (X.21.) rendelet (TSZT), 13/2016. (XII.20.) rendelet (HÉSZ)
- Beled – 7/2005. (VIII.1.) rendelet (SZT és HÉSZ), 14/2011. (V. 30.) rend. (SZT és HÉSZ mód.), 54/2011. (V. 26.) határozat (TSZT mód.)
- Bogyoszló – 50/2005 (IX.21.) határozat (TSZT), 10/2005 (IX.22.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Cirák - 42/2004 (VIII.09.) határozat (TSZT), 43/2006. (X. 27.) határozat (TSZT mód.), 11/2004 (VIII.11.) rendelet (SZT és HÉSZ), 10/2006 (XI.01.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 7/2016. (VIII.25.) rendelet (HÉSZ mód.)
- Csáfordjánosfa - 37/2005 (XI.02.) határozat (TSZT), 10/2005 (XI.02.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Csapod - 7/1995 (XII.22.) rendelet, 37/2005. (XII.1.) határozat (TSZT), 16/2005. (XII.8.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Csér - 20/2006 (V. 29.) határozat (TSZT), 9/2006 (V. 29.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Dénesfa - 10/2005 (II. 23.) határozat (TSZT), 3/2005 (IV.01.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Ebergőc – 5/2005 (VI.24.) rendelet (SZT és HÉSZ), 35/2005 (VI. 21.) határozat (TSZT)
- Fertőendréd - 7/2001 (IX. 25.) határozat (TSZT), 46/2005 (VII. 25.) határozat (TSZT mód.), 5/2005 (VIII. 27.) rendelet (SZT és HÉSZ), 4/2011. (VI. 29.) rend. (SZT és HÉSZ mód.)
- Fertőszentmiklós –, 1/2018. (I.29.) rendelet (SZT és HÉSZ), 3/2018. (I.29.) határozat (TSZT)
- Gyóró – 28/2005 (VII.18.) határozat (TSZT), 3/2005. (VII.18.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Himod - 3/2018. (I.10.) határozat (TSZT), 1/2018. (I.20.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Hövej - 18/2004 (VII.19.) határozat (TSZT), 10/2004 (VII. 20.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Iván - 22/2007 (IX.25.) határozat (TSZT), 6/2007 (IX.26.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Kapuvár - 191/2004 (XI.15.) határozat (TSZT), 308/2008 (XII.15) határozat (TSZT mód.), 92/2014.(V.29.) hat. (TSZT mód.), 3/2017. (I.30.) határozat (TSZT mód.), 4/2017. (I.30.) határozat (TSZT mód.), 5/2017. (I.30.) határozat (TSZT mód.), 125/2017. (V.29.) határozat (TSZT mód.), 140/2017. (VI.27.) határozat (TSZT mód.), 176/2017. (VIII.31.) határozat, 41/2004 (XI.16.) rendelet (SZT és HÉSZ), 5/2010. (III. 10.) rend. (SZT és HÉSZ mód.), 11/2014.(V.30.) rend. (SZT és HÉSZ mód.), 19/2014. (XI.27.) rendelet (HÉSZ mód.), 3/2015. (II.13.) rendelet (HÉSZ mód.), 1/2017. (II.7.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 16/2017. (V.29.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 20/2017. (VI.28.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 23/2017. (IX.5.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 25/2017. (IX.29.) rendelet (HÉSZ mód.)
- Kisfalud - 63/2012. (XI. 16.) hat. (TSZT), 14/2012. (XI. 15.) rend. (SZT és HÉSZ)
- Lövé - 38/2006 (VII.20.) határozat (TSZT), 11/2005 (VIII.01.) rendelet (SZT és HÉSZ), 13/2006 (VII. 27.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 2/2012. (IV. 2.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.)
- Mihályi - 107/2004 (IX.10.) határozat (TSZT), 16/2004 (IX.10.) rendelet (SZT és HÉSZ), 3/2005 (III. 1.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.)
- Nemeskér - 14/2005 (IV.02.) határozat (TSZT), 34/2005 (VIII.17.) határozat (TSZT mód.), 2/2005 (IV.04.) rendelet (SZT és HÉSZ), 13/2005 (VIII. 25.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 17/2006 (XII. 20.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 5/2016. (VII.15.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.)
- Osi - 7/2005 (V. 17.) rendelet (HÉSZ), 9/2006 (VIII.8) rend. (SZT és HÉSZ mód.)
- Pusztacsalád - 32/2005 (X.25.) határozat (TSZT), 10/2005 (XI.02.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Rábakecöl - 18/2005 (V.04.) határozat (TSZT), 11/2005 (XI.19.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Répceszemere - 53/2006 (XII.13.) határozat (TSZT), 9/2006 (XII.20.) rendelet (SZT és HÉSZ)

- Röjtökmuzsaj - 49/2005 (VI.21.) határozat (TSZT), 9/2005 (VI. 24.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Sopronkövesd - 58/2017. (VI.28.) határozat (TSZT), 8/2017. (VI.30.) rend. (SZT és HÉSZ)
- Újkér - 7/1996.(VII.01.) rendelet
- Veszvény - 8/2020. (II. 20.) határozat (TSZT), 2/2020. (II. 21.) rendelet (SZT és HÉSZ)
- Vitnyéd - 36/2005 (V.24.) határozat (TSZT), 48/2017. (V.24.) határozat (TSZ módosítás), 9/2001 (VI. 22.) rendelet (SZT és HÉSZ), 3/2003 (II. 18.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 10/2005 (V.25.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.), 14/2017. (V.29.) rendelet (SZT és HÉSZ mód.)

1.7.3. Körzeti erdőtervek

- 47/2014. (IV. 24.) VM rendelet a 2014. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az érintett körzeti erdőtervek alapján folytatott erdőgazdálkodásról (Sopron-Fertőmelléki erdőtervezési körzet)
- 45/2015. (VII. 28.) FM rendelet a 2015. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről (Rábaközi-Iváni Cser erdőtervezési körzet)
- 69/2016. (X. 14.) FM rendelet a 2016. évi körzeti erdőtervezésre vonatkozó tervezési alapelvekről, valamint az erdőgazdálkodás tartamosságát és fejlesztését szolgáló körzeti erdőtervezési keretértékekről (Dél-Hansági erdőtervezési körzet)
- Sopron-Fertőmelléki Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőterve (Érvényes: 2015. január. 1. - 2024. december 31.) – Határozat száma: 6749/2013.
- Rábaközi-Iváni-cser Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőterve (Érvényes: 2016. január 1. – 2025. december 31.)
- Dél-Hansági Erdőtervezési Körzet Körzeti Erdőterve (Érvényes: 2017. január 1. – 2026. december 31.)

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- Vasi-soproni-síkság vadgazdálkodási tájegység (502) vadgazdálkodási tájegységi terv
  - Hanság-mosoni vadgazdálkodási tájegység (501) vadgazdálkodási tájegységi terv
- A tájegységi vadgazdálkodási tervek az Észak-dunántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 12/2018. (VII. 3.) AM rendelettel kerültek kihirdetésre.
- 103350 Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104050 KAEG Zrt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104350 Vitnyédi Nagy Endre Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104450 Kapuvári Sólyom Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104550 Széchenyi István Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104650 Ikva-Völgye Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104750 KAEG Zrt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 104950 Berek-menti csalit Vt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 105050 Nadler Herbert Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 105150 Sopronhorpácsi Nimród Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 105250 Tanulmányi Erdőgazdaság Zrt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
  - 105260 Ciráki Vt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)

- 105350 Barnakmenti Vt. vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
- 105450 Beledi Nimród Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)
- 105550 Iváni Földtulajdonosok Vadásztársaság vadgazdálkodási üzemterv (2017.03.01. – 2037.02.28.)

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

- Halgazdálkodási terv Rábca-Hanság vízrendszer (2019-2020) - Sporthorgász Egyesületek Győr-Moson-Sopron megyei Szövetsége

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

- Duna részvízyűjtő vízyűjtő gazdálkodási terve, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április
- 1-2 Rábca és a Fertő alegység vízyűjtő gazdálkodási terve, Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság, 2016. április

2. Veszélyeztető tényezők

2.1. A területen belül ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02	Mezőgazdasági művelési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)	M	3-4%	<p>Negatív – <i>Eriogaster catax</i> (sárga gypjasszövő) – A fajnak jelentős élőhelye a felhagyott és cserjésedő legelők. A legelés újraindulásával a cserjések sematikusán irtásra kerülnek, így a faj élőhelyei sorra megszűnnek.</p> <p>Negatív – <i>Lycaena dispar</i> (nagy tűzlepke) – A művelési ág változás a faj élőhelyének megszűnéséhez vezet.</p> <p>Negatív - 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkeszelő üde lág- és sásrétek</p>
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, kőfalak, nyílt árkok, források, magányos fák) mezőgazdasági parcellák összevonása céljából	M	6-7 %	<p>Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak. 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>). – Állományszegélyek elszántása, állományok megszűnése. Hatások: kedvezőtlen szegélyhatás, beszántás, taposással a jellegzetes táji elemek eljellegtelenedése, kis kiterjedésű, elszigetelt, szántókkal és utakkal elválasztott foltok kialakulása.</p> <p>Negatív – <i>Eriogaster catax</i> – A tápnövényként szolgáló cserjék kivágása a faj eltűnését eredményezi.</p>
A06	Gyepművelés felhagyása (pl. legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	6-8 %	<p>Negatív – <i>Maculinea nausithous</i> (zanótboglárka), <i>Maculinea teleius</i> (vérfű hangyaboglárka), <i>Isophya costata</i> (magyar tarsza) – Kaszálás hiányában az özönnövények terjedése veszélyezteti a fajok élőhelyeit.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) – Az állományok becserjésedése, aranyvessző (<i>Solidago sp.</i>) és különösen az akác (<i>Robinia pseudoacacia</i>) sarjak előretörése, az élőhely átalakulása vagy megszűnése.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	M	6%	Negatív – <i>Maculinea nausithous</i> , <i>Maculinea teleius</i> , <i>Isophya costata</i> – A rossz időben végzett, vagy túl gyakori kaszálás következtében a faj teljesen kipusztulhat. Negatív – <i>Coenagrion ornatum</i> , <i>Lycaena dispar</i> . – A faj élőhelyének megszűnését eredményezi a vízi és parti vegetáció kezelése csatornázási célokból. Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae), 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek. A rossz időben végzett, vagy túl gyakori kaszálás következtében az élőhelyek elszegényedhetnek.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	<1%	Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				változataik (Festuco-Brometalia) 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkevelő üde láp- és sásrétek. Túllegettetés következtében az élőhelyek elszegényedhetnek. Negatív – <i>Eriogaster catax</i> . A faj számára a túlzott legeltetés az élőhelyet negatív irányba indítja el.
A10	Extenzív legeltetés vagy alullegetetés	L	<5%	Negatív - 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkevelő üde láp- és sásrétek. Alullegetetés következtében az élőhelyek elszegényedhetnek.
A13	Gyepterületek és egyéb féltermészetes élőhelyek felülvetése			Negatív - 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak, 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia)
A19	Szerves trágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	1-2%	Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak. 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia), 6520 Hegyi kaszálórétek, 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>). – A tápanyagok bemosódása, gyomosodás, cserjésedés, az állományok eljellegtelenedése.
A20	Műtrágya kijuttatása mezőgazdasági területre	M	1-2%	Negatív – . 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 1530 Pannon szikes sztyeppék és mocsarak 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia). 6410 Kékperjés láprétek meszes,

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>). – A tápanyagok bemosódása, gyomosodás, cserjésedés, az állományok eljellegtelenedése.
A23	Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a mezőgazdaságban	L	50%	Negatív – <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> – A fajok táplálékbázisát képező ízeltlábúak irtása negatívan hat e fajokra, a táplálkozási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
A26	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek	M	<10%	Negatív - <i>Coenagrion ornatum</i> . Mint bármely vízi szervezet esetében, a díszes légivadásznál is a faj eltűnéséhez vezet a felszín alatti vizek szennyezése. Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i> . <i>Barbastella barbastellus</i> . Az erdőlakó denevérek számára fontosak az ivóvízként szolgáló felszíni vizek, így azok szennyezése az egyedek pusztulásához vezetnek.
A31	Lecsapolás mezőgazdasági művelés alá vonás céljából	M	<5%	Negatív – <i>Lycaena dispar</i> . Az élőhelyének közvetlen megszűnését jelenti.
A33	A vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mezőgazdasági célból (kivéve gátak létesítése és működtetése)	M	<5%	Negatív: <i>Coenagrion ornatum</i> . Közvetetten az élőhelyek kiszáradásához vezet.
B01	Erdővé alakítás más művelési módból vagy erdősítés (kivéve lecsapolás)	L	1%	Negatív – 1530 Pannon szikes sztyeppek és mocsarak, 6210 Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>). – Élőhely megszűnése.
B02	Más típusú erdővé alakítás, beleértve a monokultúrákat is	M	40-50 %	Negatív – 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. – A

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>sematikus beavatkozások a mikro-élőhelyek fennmaradása és heterogén állomány szerkezet ellen hatnak.</p> <p>Negatív – <i>Barbastella barbastellus</i>, <i>Myotis bechsteinii</i> - Az erdőterületek fragmentálódása (nagy kiterjedésű összefüggő fiatalosok és középkorú erdők) a fajokat negatívan érinti. A kor- és fajfajhomogén erdők táplálkozóhely és búvóhely szempontjából szuboptimálisak e fajok számára (is).</p>
B06	Fakitermelés (kivéve tarvágás)	M	30%	<p>Negatív – 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Az élőhelyet, vagy annak jellegét veszélyezteti.</p>
B07	Lábonálló és fekvő holt fa eltávolítása, beleértve a törmeléket is	M	40%	<p>Negatív – <i>Barbastella barbastellus</i>, <i>Myotis bechsteinii</i> – Búvóhely-specialista fajok, álló holtfákon keresnek menedéket, alkotnak szülőkolóniákat. Ezek eltávolítása a fajok élőhelyét szünteti meg.</p> <p>Negatív – <i>Lucanus cervus</i>, <i>Cerambyx cerdo</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i> – A fajok alapvetően kötődnek a fekvő vagy lábon álló holtfához. Ezek eltávolítása a fajok élőhelyét szünteti meg.</p> <p>Negatív - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Az erdők természetességét csökkentik a holtfa eltávolítása.</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
B08	Idős fák eltávolítása (kivéve a lábónálló vagy fekvő holt fát)	M	40%	<p>Negatív – 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Az erdők természetességét csökkentik az idős fák eltávolítása.</p> <p>Negatív - <i>Barbastella barbastellus</i> <i>Myotis bechsteinii</i> – Búvóhely-specialista fajok, idős fákon is keresnek menedéket. Ezek eltávolítása a fajok élőhelyét szünteti meg.</p>
B09	Tarvágás	H	10%	<p>Negatív - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Megszünteti az élőhelyet.</p> <p>Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i>, <i>Barbastella barbastellus</i>. A faj vakodik a nyílt, fátlan tereken való átrepüléstől, ezért fokozottabban érinti élőhelyének fragmentációját.</p>
B12	Ritkítás (lombkoronaszintben)	M	30%	<p>Negatív – 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. – A szematikus beavatkozások a mikro-élőhelyek fennmaradása és heterogén állomány szerkezet ellen hatnak.</p>
B15	Előregedett erdők csökkentését célzó	H	40%	<p>Negatív – <i>Barbastella barbastellus</i>, <i>Myotis bechsteinii</i> – Az őshonos</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	erdőkezelés			<p>fafajú erdők véghasználatára hosszú távon alkalmatlanná teszi az élőhelyet a fajok számára.</p> <p>Negatív – <i>Lucanus cervus</i>, <i>Cerambyx cerdo</i>, <i>Cucujus cinnaberinus</i> – A véghasználatok megszüntetik a fajok élőhelyét és 60-80 évre alkalmatlanná teszik a területet számukra.</p> <p>Negatív - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. A sematikus beavatkozások a mikro-élőhelyek fennmaradása és heterogén állomány szerkezet ellen hatnak.</p>
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M	20%	Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> . A területen vagy határán fekvő utak az egyes erdőterületek közötti átmozgások során elütési kockázatot jelenthetnek, mivel ez a faj általában nagyon alacsonyan repül.
F	Lakossági, kereskedelmi, ipari és rekreációs infrastruktúra és területek fejlesztése, létesítése és használata	M	<5%	<p>Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i>, <i>Barbastella barbastellus</i>. A területen vagy határán fekvő lakossági, kereskedelmi és rekreációs infrastruktúrák az egyes erdőterületek közötti átmozgások során elütési kockázatot jelenthetnek, mivel ez a faj általában nagyon alacsonyan repül.</p> <p>Negatív – <i>Castor fiber</i>. Gázolás közút-vízfolyás kereszteződés környezetében elég gyakori.</p>
F26	Vizes élőhelyek, mocsarak, lápok, stb. lecsapolása, termővé tétele és átalakítása lakott vagy rekreációs területté	M	3-5%	Negatív – 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyag-bemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> ,

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<i>Sanguisorba officinalis</i>), 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval, 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek – Az élőhelyek szárazodását és az inváziós fajok elterjedését okozza.
F31	Hidrológiai viszonyok egyéb módosítása lakossági vagy rekreációs célból	L	1%	Negatív - <i>Coenagrion ornatum</i> . Az élőhelyek kiszáradásához vezet. Negatív - 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval. Acsatornák, vízfolyások kotrása az élőhely megszűnését eredményezi.
F32	Hidrológiai viszonyok egyéb módosítása ipari vagy kereskedelmi célból	L	2-3%	Negatív - <i>Coenagrion ornatum</i> . Az élőhelyek kiszáradásához vezet.
G08	Hal- és vadállomány kezelése	H	50%	Negatív – 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6210 Meszes alapkőzetű féltérmetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmus minor</i>), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek – A túlzott vadállomány az újulat és a fiatal állományok károsításával akadályozza az erdőfelújítást, károsítja az erdők termőhelyét. A túlzott vadállomány taposási és trágyázási károkat okoz.
G12	Járulékos kifogás vagy véletlen elpusztítás (horgászati vagy vadászati tevékenységek következtében)	L	<5%	Negatív - <i>Misgurnus fossilis</i> , <i>Rhodeus sericeus amarus</i> , <i>Cobitis taenia</i> - A szabadidős halfogás jelent veszélyeztető tényezőt, aminek következtében a fajok is zsákmányul eshetnek.
I01	Az Unió számára veszélyt	M	20%	Negatív – 91F0 - Keményfás

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	jelentő idegenhonos inváziós fajok			<p>ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek). A bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) előretörése az élőhelyek átalakulását, degradálódását, esetenként megszűnését okozza.</p> <p>Negatív – <i>Misgurnus fossilis</i>– A kisebb vizekben az inváziós halfajok (amuri géb: <i>Percottus glenii</i>, kínai razbóra: <i>Pseudorasbora parva</i>) jelenléte az állományok eltűnéséhez vezethet.</p> <p>Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i>, <i>Barbastella barbastellus</i>. Az idegenhonos fajokból (pl. bálványfa) álló erdők vadászterület szempontjából szuboptimálisak a faj számára.</p>
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	30-40%	<p>Negatív – 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. A magas aranyvessző (lokálisan), az akác és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) előretörése az élőhelyek átalakulását, degradálódását,</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p>esetenként megszűnését okozza.</p> <p>Negatív – <i>Maculinea nausithous</i>, <i>Maculinea teleius</i>, <i>Isophya costata</i> – Kaszálás hiányában az özönnövények terjedése veszélyezteti a fajok élőhelyeit.</p> <p>Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i>, <i>Barbastella barbastellus</i>. Az idegenhonos fajokból álló erdők vadászterület szempontjából szuboptimálisak a faj számára.</p>
I04	Problémát jelentő őshonos növény- és állatfajok	L	5%	<p>Negatív – 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkevelő üde láp- és sásrétek. A siskanád (<i>Calamagrostis epigeios</i>) és szeder fajok (<i>Rubus</i> sp.) előretörése, erdei vágásterületen és gyepeken degradációt, élőhely megszűnését okozza.</p>
K01	Víz kivétel felszíni, felszín alatti vagy kevert vizekből.	M	5<	<p>Negatív - <i>Coenagrion ornatum</i>. Közvetlenül az élőhelyek szárazodásához vezet.</p>
K02	Leccapolás	H	<10%	<p>Negatív - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>).</p> <p>Negatív – <i>Lycaena dispar</i>. Az élőhelyek leccapolásával eltűnik az élőhelye.</p>
K04	Hidrológiai áramlás módosítása	L	1%	<p>Negatív – <i>Coenagrion ornatum</i> – A faj élőhelyének megszűnését eredményezi a vízáramlás megszűnése.</p> <p>Negatív - <i>Cobitis taenia</i>, <i>Misgurnus fossilis</i> – Az élőhelyül szolgáló medrek kotrása az élőhely időszakos megszűnése mellett egyedek közvetlen pusztulását is okozhatja.</p>
K05	Víztestek fizikai változása	L	2-3%	<p>Negatív - <i>Cobitis taenia</i>, <i>Misgurnus fossilis</i>. A faj élőhelyének megszűnését jelenti. A fenékkotrás a faj fiatal és adult egyedei számára</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				jelenthet potenciális veszélyt.
N	Klímaváltozás	H	<5%	Negatív: <i>Coenagrion ornatum</i> . A klímaváltozás hatására bekövetkező élőhelykiszáradás veszélyezteti az állományait.
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	60%	Negatív - 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Főként a vizes élőhelytípusok vannak kitéve a szárazodás veszélyének, de a többi típus is erősen érintett. A talajvízszint csökkenése és a csapadékmennyiség csökkentése okozza az alapproblémát. A kiszáradás miatt füvesedésük és cserjésedésük gyorsan megindul.

2.2. A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A23	Egyéb, kártevők elleni védelem alkalmazása (kivéve talajművelés) a	L	50%	Negatív – <i>Barbastella barbastellus</i> , <i>Myotis bechsteinii</i> – A fajok táplálékbázisát képező ízeltlábúak

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
	mezőgazdaságban			irtása negatívan hat e fajokra, a táplálkozási lehetőségek beszűkítésével és indirekt toxicitással.
A26	Felszíni vagy felszín alatti vizek diffúz szennyezését okozó mezőgazdasági tevékenységek	M	<10%	Negatív - <i>Coenagrion ornatum</i> . Mint bármely vízi szervezet esetében, a díszes légivadásznál is a faj eltűnéséhez vezet a felszín alatti vizek szennyezése. Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i> . <i>Barbastella barbastellus</i> . Az erdőlakó denevérek számára fontosak az ivóvízként szolgáló felszíni vizek, így azok szennyezése az egyedek pusztulásához vezetnek. A környezet szántóföldekről a tápanyagok bemosódása gyomosodást, cserjésedést, az állományok eljellegtelenedését okozza.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M	100 %	Negatív - Minden jelölő élőhely és faj. Mozaikos szerkezetű terület lévén az élőhelyfragmentáció és az egyes mozaikok között az intenzív használat miatt az ökológiai kapcsolatok sérültek.
F	Lakossági, kereskedelmi, ipari és rekreációs infrastruktúra és területek fejlesztése, létesítése és használata	M	100 %	Negatív - Minden jelölő élőhely és faj. Mozaikos szerkezetű terület lévén az élőhelyfragmentáció és az egyes mozaikok között az intenzív használat miatt az ökológiai kapcsolatok sérültek.
G08	Hal- és vadállomány kezelése	H	50%	Negatív – 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6210 Meszes alapkőzetű féltérmezetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia), 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek – A túltartott vadállomány az újulat és a fiatal állományok

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				károsításával akadályozza az erdőfelújítást, károsítja az erdők termőhelyét. A túlzott vadállomány taposási és trágyázási károkat okoz.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	20%	Negatív – 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus betulus</i> -szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek). A bálványfa (<i>Ailanthus altissima</i>) előretörése az élőhelyek átalakulását, degradálódását, esetenként megszűnését okozza. Negatív – <i>Misgurnus fossilis</i> – A kisebb vizekben az inváziós halfajok (amuri géb: <i>Perccottus glenii</i> , kínai razbóra: <i>Pseudorasbora parva</i>) jelenléte az állományok eltűnéséhez vezethet. Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i> , <i>Barbastella barbastellus</i> . Az idegenhonos fajokból (pl. bálványfa) álló erdők vadászterület szempontjából szuboptimálisak a faj számára.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelentő fajokon kívül)	M	30-40%	Negatív – 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzezes vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmenion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus</i>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. A magas aranyvessző (lokálisan), az akác és a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>)) előretörése az élőhelyek átalakulását, degradálódását, esetenként megszűnését okozza.</p> <p>Negatív – <i>Maculinea nausithous</i>, <i>Maculinea teleius</i>, <i>Isophya costata</i> – Kaszálás hiányában az özönnövények terjedése veszélyezteti a fajok élőhelyeit.</p> <p>Negatív - <i>Myotis bechsteinii</i>, <i>Barbastella barbastellus</i>. Az idegenhonos fajokból álló erdők vadászterület szempontjából szuboptimálisak a faj számára.</p>
K02	Lecsapolás	H	<10%	<p>Negatív - 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>). A környező területek víztelenítése is hatással van a területen előforduló jelölő élőhelyre.</p> <p>Negatív – <i>Lycaena dispar</i>. Az élőhelyek lecsapolásával eltűnik az élőhelye.</p>
N	Klímaváltozás	H	<5%	<p>Negatív: <i>Coenagrion ornatum</i>. A klímaváltozás hatására bekövetkező élőhelykiszáradás veszélyezteti az állományait.</p>
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H	60%	<p>Negatív - 3130 Oligo-mezotróf állóvizek <i>Littorelletea uniflorae</i> és/vagy <i>Isoeto-Nanojuncetea</i> vegetációval, 6410 - Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>), 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>), 6520 Hegyi kaszálórétek, 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek, 91F0 - Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén</p>

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M= közepes, L= kis jelentőségű)	Érintett terület aránya a jelölő érték szempontjából (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (Ulmion minoris), 91G0 – Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulus</i>-szal, 91M0 - Pannon cseres-tölgyesek. Főként a vizes élőhelytípusok vannak kitéve a szárazodás veszélyének, de a többi típus is erősen érintett.</p> <p>A talajvízszint csökkenése és a csapadékmennyiség csökkentése okozza az alapproblémát. A kiszáradás miatt füvesedésük és cserjésedésük gyorsan megindul.</p>

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Rábaköz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület rendeltetése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok, illetve a hazai természetvédelmi oltalom alatt álló fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

3.1.1. Általános célkitűzés:

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A nagyvad, elsősorban a vaddisznó és a szarvas, okozta természetvédelmi károk csökkentése.

A területen található mesterséges élőhelyek (pl. szántók, szőlők, faültetvények) fokozatos átalakítása a termőhelynek megfelelő természetes élőhely-típussá.

A természetközeli erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése a teljes erdőterületen.

A természetes élőhelyek ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területre jutó csapadék és belvíz megtartásával.

3.1.2. Specifikus célok:

Élőhely-típusokra vonatkozó célok

Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) (6510) és Hegyi kaszálórétek (6520)

- Állapotuk fenntartása és/vagy javítása évi egyszeri, mozaikos kaszálással vagy kíméletes, szakaszos legeltetéssel.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- Az idegenforgalom és területhasználat okozta taposási kár mérséklése, illetve megszüntetése.
- Az állományokban élő özönnövények visszaszorítása, illetve a megtelepedésük megakadályozása.
- Az élőhelytípus ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területre jutó csapadék és belvíz megtartásával.

Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (*Molinion caeruleae*) (6410) és Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230)

- Állapotuk fenntartása (pl. Ebergőc) vagy javítása (pl. Nemeskér) évi egyszeri, mozaikos kaszálással.
- Becserjésedésük és erdősödésük megakadályozása.
- Az idegenforgalom és területhasználat okozta taposási kár mérséklése, illetve megszüntetése.
- Az állományokban élő özönnövények eltávolítása, illetve a megtelepedésük megakadályozása.
- Az élőhelytípus ökológiai vízigényének biztosítása, elsősorban a területre jutó csapadék és belvíz megtartásával.

6210 Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (Festuco-Brometalia) fontos orchidea-lelőhelyei

- A beerdősülés, a túlzott cserjésedés és a fűavar felhalmozódás megakadályozása a meglévő élőhelyeken, elsősorban legeltetéssel.
- Az állományokban élő özönnövények eltávolítása, illetve a megtelepedésük megakadályozása

Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*) (91F0)

- Folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, korosztály) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.
- Nagyobb kiterjedésű (>2 ha) véghasználati területek és homogén, egykorú állományok kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő fásszárú intenzíven terjedő, illetve özönfajok (pl. akác, zöld juhar (*Acer negundo*), bálványfa) és tájidegen fajok (erdei fenyő (*Pinus sylvestris*), fekete fenyő (*Pinus nigra*), fekete dió (*Juglans nigra*) eltávolítása, illetve megtelepedésük megakadályozása.
- Az aljnövényzetben előforduló lágyszárú özönfajok (elsősorban magas aranyvessző) visszaszorítása.
- A vadeltartóképességnek megfelelő vadállomány fenntartása.

Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal* (91G0), Pannon cseres-tölgyesek (91M0)

- Folyamatos, a természetes erdőképnek (fajösszetétel, szerkezet, koreloszlás) megfelelő erdőborítás biztosítása az élőhely-típusoknak megfelelő termőhelyeken.
- Nagyobb kiterjedésű (>2 ha) véghasználati területek és homogén, egykorú állományok kialakulásának megelőzése, a már meglévőkön természetes erdőképnek megfelelő erdők kialakítása.
- Az odvas fák, lábon száradó és földön fekvő holtfa jelenleginél nagyobb mennyiségben történő biztosítása (megőrzése) a hozzá kötődő állatvilág védelme érdekében.
- A termőhelyen lévő homogén fenyvesek fokozatos átalakítása a termőhelynek megfelelő lombos vagy fenyőelegyes lombos állománnyá.
- A vegyszeres gyomirtás (elsősorban siskanád és szeder ellen) lehetőség szerinti megelőzése megfelelő erdőműveléssel az aljnövényzet védelme érdekében.
- Az állományokban meglévő fásszárú intenzíven terjedő, illetve özönfajok (pl. akác) és tájidegen fajok (erdei fenyő) eltávolítása, illetve megtelepedésük megakadályozása.
- Az aljnövényzetben előforduló özönfajok (elsősorban magas aranyvessző) visszaszorítása.
- A vadeltartóképességnek megfelelő vadállomány fenntartása.

Vízfolyások

- A vízfolyások természetes mederépítő és -bontó folyamatainak biztosítása.
- A szabályozott és mesterséges szakaszokon a természetes meder és vízjárás helyreállítása.
- A természetes árterületek rendszeres, a természetes vízjárásnak megfelelő, időszakos elöntésének biztosítása
- A természetes mederárnyékolás helyreállítása partmenti ligeterdők telepítésével vagy

spontán erdősődéssel.

- A vízfolyások mentén terjedő inváziós növényfajok (kiemelten a japánkeserűfű-fajok (*Fallopia sp.*) terjedésének visszaszorítása.

Fajokra vonatkozó célok

Denevér fajok (nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*), nyugati piszedenevér (*Barbastella barbastellus*))

- Az erdőlakó denevéreközösségek számára szükséges erdőszerkezet biztosítása a lehető legnagyobb területen.
- A búvóhelynek alkalmas odvas fák megőrzése az erdészeti előhasználatok során.
- A denevérállomány faunisztikai felmérése és az egyes fajok gyakoriságának megállapítása

Kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) és skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)

- A lábon álló és fekvő holtfa mennyiségének és minőségének növelése az erdőkben.
- Idős, odvas, korhadó faegyedek kímélete, fenntartása.
- Az állomány felmérése és a faj számára alkalmas faegyedek felmérése.

Nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*)

- A faj számára alkalmas nagyméretű, napsütötte faegyedek kímélete.

Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

- Töviskés cserjés (kökény (*Prunus spinosa*), galagonya (*Crataegus sp.*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*)) állományok, szegélyek, mezsgyék, csoportok fenntartása, kímélete, a záródás megakadályozása mellett, rendszeres gyérintéssel.
- A cserjésedő legelőn élő jelentős állományok esetében biztosítani kell a szórt (3-10%) kökényes-galagonyás cserjeborítás fennmaradását, folyamatos legeltetéssel, taposással és rágással megakadályozva a cserjések záródását.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

- Az ismert élőhelyeken és potenciális előfordulási területeken a vízfolyások, csatornák, vízállások mentén a parti növényzet kímélete.
- Kaszálások alkalmával a mélyebb fekvésű, vizes foltokon menedék területek fennhagyása. Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Zanótboglárka (*Maculinea nausithous*) és vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

- Az ismert populációk élőhelyein mozaikos kaszálás alkalmazása, jelentős arányú menedék területek fennhagyásával.
- Kaszáláskor a szegélyek kímélete, árnyékoló állomány (cserjék) meghagyása foltokban.
- Özönfajok (főként magas aranyvessző) terjedésének megakadályozása, illetve visszaszorítása.
- Az élőhelyek elnádásodásának visszaszorítása.
- Megfelelő vízellátottság biztosítása, a vízelvezetés megszüntetése.

Díszes légivadász (*Coenagrion ornatum*)

- Az élőhelyül szolgáló áramló kisvizek, csatornák, vízfolyások állapotának megőrzése, kotrás beszüntetése, a beállt vízi és vízparti növényzet kímélete.
- A környező agrárterületekről a szennyező anyagok bemosódásának megakadályozása, pufferzónák kialakítása.

Erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*)

- A potenciális élőhelyül szolgáló vízfolyások vízminőségének megőrzése, illetve javítása.

- Az élőhelyi változatosság fenntartása, különösen az eltérő áramlású terek fenntartása, illetve kialakulásuk elősegítése elsősorban a durva homok-sóder frakcióban.
- A part menti árnyaló állományok fenntartása, megőrzése.
- A vízfolyások tápanyag terhelésének és szennyezésének csökkentése pufferzóna fenntartásával és/vagy kialakításával, illetve a pontszerű szennyezőforrások felszámolásával.

Balin (*Aspius aspius*)

- Nyílt vízfelület esetén a hínárnövényzet megtelepedésének megsegítése.
- Megfelelő faji összetételű, és korosztály eloszlású halállomány fenntartása.

Réti csík (*Misgurnus fossilis*)

- Növényzetben gazdag, iszapos aljzatú öblök, csatornák, kisvizek fenntartása.
- Az állományt veszélyeztető kotrások káros hatásainak csökkentése.

Vágó csík (*Cobitis taenia*)

- Eltérő áramlású terek fenntartása, kialakítása.
- Az állományt veszélyeztető kotrások káros hatásainak csökkentése.

Szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*)

- Kagylók számára alkalmas aljzatú és oxigén ellátottságú, növényzetben gazdag vizek fenntartása.

Kiemelt területek

Ebergőci-láprét Természetvédelmi Terület:

- A terület esetében kiemelt fontosságú a térségben egyedi élővilág fenntartása kíméletes mozaikos kaszálással.
- Az élőhelyek ökológiai vízigényének (időszakos és/vagy állandó vízborítás) biztosítása.
- Az élőhelyeket kiszárító mesterséges objektumok (árkok, csatornák) felszámolása vagy szabályozhatóvá alakítása.
- A láprébe beékelődő erdők és szántók gyepképzésűvé alakítása.
- Özönnövények, különösen a magas aranyvessző visszaszorítása.
- A környező mezőgazdasági területekről a tápanyag-bemosódás csökkentése vagy megszüntetése.
- A területen gépjárművel történő közlekedés káros hatásainak mérséklése (kivéve a terület fenntartását végző gépjárművek).
- A terület unikális jellege miatt az állami tulajdonba vétel és a megfelelő természetvédelmi kezelés biztosítása.

Iváni szikések Természetvédelmi Terület

- A hagyományos, mozaikos legeltető-kaszáló használat helyreállítása.
- A legelőn meglévő idős fák megőrzése, illetve az elpusztuló idős fák pótlása.
- A legelőn megjelenő töviskés-cserjés társulások kímélete, megőrzése, a záródás csökkentésével és rendszeres visszaszorítással, lehetőleg legeltetéssel.
- A legelő területén megjelenő nem őshonos fajok eltávolítása.
- A területen gépjárművel történő közlekedés káros hatásainak mérséklése (kivéve a terület fenntartását végző gépjárművek)
- A terület unikális jellege miatt az állami tulajdonba vétel és a megfelelő természetvédelmi kezelés biztosítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem feltétlenül követi az ingatlan-nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet, de az érintett helyrajzi számot és erdőtervezett erdő esetében az erdészeti azonosítót feltüntettük a kezelési táblázatban (2. melléklet). A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos, így a kezelési egységekbe tartozhatnak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepek cserjései, erdőfoltjai, stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhely-fejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és a javasolt előírások elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ (5) bekezdése alapján „A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervekészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhelyé alakítható fejlesztési területeket. A területen 19 kezelési egység került kialakításra.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

A gazdálkodáshoz köthető kezelési egységek listája:

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése és a kapcsolódó természetvédelmi cél	Érintett terület (ha)	Érintett élőhelytípus (Á-NÉR)
KE-00	A közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok szempontjából kezelést és/vagy korlátozást nem igénylő területek.	202	Kiskertek (T9) Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4) Tanyák, családi gazdaságok (U10) Út- és vasúthálózat (U11)
SZ-01	Szántók, gyümölcsösök, kiskertek	179	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1)

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése és a kapcsolódó természetvédelmi cél	Érintett terület (ha)	Érintett élőhelytípus (Á-NÉR)
	stb., ahol a művelés közvetlen negatív hatás gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre.		Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2) Extenzív szántók (T6) Fiatal parlag és ugar (T10) Kiskertek (T9)
SZ-02	Szántók, gyümölcsösök, kiskertek stb., ahol a jelenlegi művelés közvetlen problémát nem okoz.	21	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7) Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8)
GY-01	Jó vízellátottságú magassásosok és rétek, amelyek kezelést nem vagy csak korlátozottan igényelnek.	28	Kékperjés rétek (D2) Meszes láprétek, rétlápok (D1) Nem zsombékoló magassásrétek (B5) Üde és nedves cserjések (P2a) Galagonyás- kökényes-borókás cserjések (P2b) Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1) Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3)
GY-02	Kaszálórétek.	492	Üde és nedves cserjések (P2a) Galagonyás- kökényes-borókás száraz cserjések (P2b) Franciaperjés rétek (E1) Veres csenkeszes rétek (E2) Szikes rétek (F2) Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4) Jellegtelen üde gyepek (OB) (egy része) Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy része)
GY-03	Száraz gyepek.	39	Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4) Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy része) Galagonyás- kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)
GY-04	Jellegtelen, gyomos és/vagy özönnövényekkel erősen fertőzött gyepek.	125	Jellegtelen üde gyepek (OB) (egy részük) Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy részük) Lágyszárú évelő özönfajok állományai (OD) Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
GY-05	Gyepen lévő, felszámolandó idegenhonos facsoport vagy erdősáv.	10	Ültetett akácok (S1) Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4) Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
ER-00	A faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt ligeterdő foltok, nagyobb őshonos fajokból álló facsoportok és cserjések, illetve	74	Keményfás ártéri erdők (J6) Üde és nedves cserjések (P2a) Galagonyás- kökényes-borókás száraz cserjések (P2b)

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése és a kapcsolódó természetvédelmi cél	Érintett terület (ha)	Érintett élőhelytípus (Á-NÉR)
	egyes vízfolyások árnyaló állományai.		Óshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) Cseres-kocsányos tölgyesek (L2b)
ER-01 ER-01a	Jó természetességi állapotú keményfaligetek. Az „a”-val jelölt erdőrészek részei az erdőtervezés során már kialakított átalakító tömböknek.	686	Keményfás ártéri erdők (J6) Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)– azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható
ER-02 ER-02a	Jó természetességi állapotú gyertyános-tölgyesek és cseres-tölgyesek. Az „a”-val jelölt erdőrészek részei az erdőtervezés során már kialakított átalakító tömböknek.	1666	Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2) Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) Cseres-kocsányos tölgyesek (L2b) Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható
ER-03	ER-03 Jellegtelen óshonos fafajú erdők.	1019	Óshonos fafajú fiatalosok (P1) Vágásterületek (P8) Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB) Óshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) Óshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékterületek (RDa) Óshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
ER-04	Akácosok, telepített fenyvesek, fekete diósok, egyéb nem óshonos fafajú erdők.	1016	Ültetett akácok (S1) Nemesnyárasok (S2) Egyéb tájidegen lombos erdők (S3) Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4) Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5) Nem óshonos fafajok spontán állományai (S6) Nem óshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) (részben) Óshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (, RDb)
ER-05	Óshonos cserjések, cserjecsoportok és facsoportok.	47	Üde és nedves cserjések (P2a) Galagonyás- kökényes-borókás száraz cserjések (P2b) Óshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) Óshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy

Kezelési egység kódja	Kezelési egység elnevezése és a kapcsolódó természetvédelmi cél	Érintett terület (ha)	Érintett élőhelytípus (Á-NÉR)
			pionír erdők (RB) Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) (részben)
VI-01	Erősen módosított vízfolyások.	88	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) Folyóvizek (U8) Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab) Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
VI-02	Természetes vízfolyások.	245	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) Folyóvizek (U8) Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab) Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) Keményfás artéri erdők (J6) Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb) Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
VI-03	Mesterséges állóvizek, bányatavak.	9	Állóvizek (U9) Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA)
VI-04	Belvízelvezető árkok, ahol a vízelvezetés problémát okoz a környező jelölő élőhelyeknek.	23	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA) Üde és nedves cserjések (P2a) Galagonyás- kökényes-borókás száraz cserjések (P2b) Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
VI-05	Kubikgödrök.	1	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA) Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
	Összesen:	5970	

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1 Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Turizmus

A természetvédelmi szempontból értékes élőhelyeken intenzív turisztikai fejlesztés nem kívánatos, ugyanakkor a zöldszturizmus fejlesztése támogatható.

A térség turisztikai fejlesztéseit (pl. pihenőhelyek, szálláshelyek) elsősorban a területen kívül, vagy a terület leromlott, mesterséges élőhelyeire kívánatos elhelyezni.

Tanösvények, kerékpáros útvonalak tervezése és kivitelezése során a jelölő fajok és élőhelyek megőrzését biztosítani kell. A tervezés során a természetvédelmi kezelővel és a hatósággal egyeztetni szükséges.

Közlekedés

A meglévő földutakon és nyiladékokon kívül új földutak kialakítása közösségi jelentőségű élőhelyeken nem támogatott.

A gyepeken a gépjárművek, a kezelést végző mezőgazdasági gépek kivételével, közlekedését korlátozni szükséges.

Bányászat

A meglévő bányatelkek horizontális bővítése és új bányatelkek kialakítása a területen belül nem javasolt.

A meglévő, de környezetvédelmi engedéllyel és/vagy műszaki üzemi tervvel nem rendelkező bányatelkek esetében a bányászati lehetőség felülvizsgálata szükséges.

Területfejlesztés

- A Natura 2000 terület beépítésre szánt területté nyilvánítása, illetve épületek kialakítása (kivéve a műveléshez feltétlenül szükséges, mezőgazdasági célú építmények) nem kívánatos.
- A környező területek területfejlesztése során kiemelt figyelmet kell fordítani a Natura 2000 terület ökológiai kapcsolatainak megőrzésére.
- Új vonalas létesítmény (pl. vasútvonal, közút, vezeték) létesítése jelölő élőhelyekkel borított területen nem támogatható.
- A meglévő vezetékek karbantartása során kiemelt figyelmet kell fordítani fészkelő madárvilág védelmére. Fészkelési időszakban a vezetékek alatti cserjék visszaszorítása nem támogatható.
- A vasútvonalak vegyszeres kezelése során a vasút és vízfolyás keresztezések környezetében legalább 100-100 méter hosszban a vízi szervezetekre veszélyes gyomirtószerek használatát korlátozni szükséges.

3.2.1.2 Gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatok

Vadgazdálkodás

A Rábaköz területén a nagyvad állomány drasztikus csökkentése kívánatos a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok megőrzése érdekében. A probléma önmagában a Natura 2000 területen azonban nem kezelhető, ki kell terjednie az érintett vadgazdálkodási egységek egészére. A vaddisznó állomány visszaszorítását addig kell végezni, amíg a gyepeken és a természetes erdőkben okozott túsás a terület 5%-ánál kisebb területet érint. A szarvas és őz állomány visszaszorítását addig kell folytatni, míg az erdőfelújítások vadvédő kerítések nélkül is megvalósíthatók lesznek.

A 269/2007. (X.18.) Korm. rend. 4.§ (5) bekezdése értelmében vadgazdálkodási létesítmény elhelyezésére csak a vadászati hatóság engedélye mellett van lehetőség. A gyepterületen „szóró” elhelyezése természetvédelmi szempontból nem támogatható. Egyéb vadászati létesítmények (les,

vadbefogó udvar stb.) elhelyezése egyedi elbírálás mellett, a jelölő élőhelyek károsodását megakadályozó egyedi korlátozásokkal engedélyezhető. Vadászati létesítmény elhelyezésekor annak megközelítését már létező nyomvonalon vagy oly módon kell megoldani, hogy a gyepterületen gépjárművel való rendszeres közlekedés ne okozza annak feltörését, felcsapázását.

A földön fészkelő madarak, illetve az apróvad szaporulatának védelme érdekében támogatandó a vadászható emlős (vörös róka, nyest, aranyakál) és szárnyas ragadozók (dolmányos varjú, szarka) engedélyezett módszerekkel történő visszaszorítása. Az engedélyezett módszerek, különösen a hattyúnyak alkalmazása azonban természetvédelmi problémákat okoz egyes fokozottan védett ragadozómadár fajoknál.

Idegenhonos invázióra képes vadfajok betelepítése nem jellemző, ugyanakkor a szórók esetében gyakori, hogy inváziós növényfajok kerülnek a területre, amelyek a rendszeresen bolygatott területen tartósan is meg tudnak telepedni. A vadföldek művelési sajátosságuk miatt kifejezetten alkalmasak inváziós növényfajok tartós megtelepedésére.

A zárttéri vadtartás a magas egyedsűrűség miatt tartósan károsíthatja a természetes élőhelyeket, ezért a területen nem kívánatos.

Általános kezelési javaslatok:

A szórók környezetét folyamatosan figyelemmel szükséges kísérni, az esetlegesen megjelenő gyomnövényeket (parlagfű, stb.) rendszeres kaszálással még magérlelés előtt szükséges távolítani.

Sózók – az egyes helyszínek fokozott feltúrásának és széttaposásának elkerülése végett – csak tuskószó, szózláda, vagy szózályú formájában javasolt üzemeltetni. A talajra sót szétszórni nem javasolt.

A vadföld művelése során fokozott figyelmet szükséges fordítani a gyom- és inváziós növények terjedésének megelőzésére.

A használaton kívüli, leromlott állapotú vadgazdálkodási-vadászati létesítmények elbontásáról a vadászatra jogosultnak javasolt folyamatosan gondoskodni.

- A szelektív dúvadgyérítési módszerek közül a hattyúnyak alkalmazása védett területen csak a természetvédelmi kezelővel egyeztetve alkalmazható - fokozottan védett ragadozómadarak fészkelő és táplálkozó helyétől távol! A hattyúnyakat egyéb területeken is csak akkor javasolt használni, ha semmilyen más módszerrel nem gyéríthető hatékonyan a vadászható szőrmés ragadozók állománya, ebben az esetben is csak fás vegetáció által takartan lehet elhelyezni és naponta ellenőrizni, hogy a csalétek nem került-e a felszínre.
- Csaliállatos élvefogó csapdák alkalmazása csak napi ellenőrzés mellett javasolt, a csaliállat rendszeres takarmány és frissvíz ellátása, valamint 2-3 naponkénti cseréje mellett, úttól, lakott területtől távol.
- Idegenhonos inváziós fajok betelepítése vagy behurcolása nem kívánatos.
- Zárttéri vadtartást a közösségi jelentőségű élőhellyel borított Natura 2000 területen nem javasolható, kivéve a művelés alól kivont területen történő bemutatási célú vadtartást.

Kötelezően betartandó előírások

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet 4.§ (5): Vadgazdálkodási létesítmények, berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélyre van szükség.

Javasolt előírások:

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)
Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani. (VA02)

Mesterséges élőhelyek (utak, beépített területek)

Kezelési egység kódja:	KE-00
Kezelési egység meghatározása:	A közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok szempontjából kezelést és/vagy korlátozást nem igénylő területek.
Érintett élőhelyek:	Kiskertek (T9) Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4) Tanyák, családi gazdaságok (U10) Út- és vasúthálózat (U11)
Érintett Natura 2000	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.

Élőhelyek:	
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Érintett egyéb kiemelt fajok:	A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	Kötelezően betartandó előírások: <ul style="list-style-type: none"> Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet Javasolt előírások: Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E07)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	A vonalas létesítmények esetében támogatható az utak menti, inváziós fajokból álló fasorok őshonos fafajokra történő cserélése. A jelenlegi mesterséges élőhelyeken, a használat megszűnésével támogatható azok felszámolása és természetes élőhellyé alakítása. A kis- és középfeszültségű vezetékek földkábelre cserélése.
Kezelési javaslatok indoklása:	A területen található mesterséges élőhelyeken jelenleg nem található közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok. Időszakosan ezen területek meglétének indokát érdemes felülvizsgálni és pl. a használaton kívül utakat, roncsterületeket fel lehet számolni, azok természetes élőhellyé alakíthatók. A beékelődő területeken folytatott tevékenységek potenciálisan hatással lehetnek jelölő fajokra vagy élőhelyekre. Az érintett tevékenységek engedélyezésekor (pl. hatósági engedélyezés) vagy területrendezési eszközök kialakításakor a jogszabályok alapján egyedileg kell megvizsgálni a potenciálisan negatív hatást gyakorló tevékenységet.

Szántóföldi gazdálkodás

A Rábaköz kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területen található szántóföldeket (beleértve az élő kultúrákat, gyümölcsösöket, szőlőket stb.) két nagy csoportba sorolhatjuk.

Az első csoport esetében (SZ-01 kezelési egység) a szántóföldi művelés közvetlen negatív hatást gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre (pl. kemikáliák bemosódása), másrészt akadályozzák a környező jó állapotú élőhelyek fenntartásához szükséges beavatkozásokat (pl. belvízelvezetés mértékének csökkentése). Az SZ-01 kezelési egységre szemléletes példa az Ebergöci-láprét és környéke, ahol a láprét szegélyén egyértelműen látszik a jelentős tápanyagtöbblet.

A második csoportba tartozó területeken az intenzív művelés nem okoz közvetlen problémát (SZ-02 kezelési egység), így a jelenlegi művelésüket nem szükséges korlátozni, de hosszú távon ezeket is célszerű valamilyen természetközeli élőhellyé alakítani.

A fenntartási terv készítése során végzett terepi felmérések több gyepterület művelési ágú és a jelölés időpontjában ténylegesen gyepeként használt terület esetében jeleztek szántóföldi művelést. A vélhetően engedély nélküli felszántások helyreállítását a fenntartási tervtől függetlenül, egyedi hatósági eljárások során kell rendezni.

Kezelési egység kódja:	SZ-01
Kezelési egység meghatározása	Szántók, gyümölcsösök, kiskertek stb., ahol a művelés közvetlen negatív hatást gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre.
Érintett élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> Á-NÉR Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2)

	<ul style="list-style-type: none"> • Extenzív szántók (T6) • Fiatal parlag és ugar (T10)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<p>Azon élőhelyek, melyekre a kezelési egységbe sorolt területeken folytatott szántóföldi művelés negatív hatást gyakorolhat (értelemszerűen ezek nem fordulnak elő a kezelési egység területén, de azzal közvetlenül határosak):</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1530* Pannon szikes sztyeppék és mocsarak • 3130 Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval • 6410 Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon (Molinion caeruleae) • 6510 Sík- és dombvidéki kaszálórétek (Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis) • 6520 Hegyi kaszálórétek • 7230 Mézskedvelő üde láp- és sásrétek • 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén Quercus robur, Ulmus laevis és Ulmus minor, Fraxinus excelsior vagy Fraxinus angustifolia fajokkal (Ulmion minoris)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<p>Azon fajok, melyekre a kezelési egységbe sorolt területeken folytatott szántóföldi művelés negatív hatást gyakorolhat (értelemszerűen ezek nem fordulnak elő a kezelési egység területén, de azzal közvetlenül határosak):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gobio albipinnatus • Misgurnus fossilis • Triturus dobrogicus • Coenagrion ornatum • Ophiogomphus cecilia
Érintett egyéb kiemelt fajok:	<p>A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.</p>
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) - az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók. (SZ17) • Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett. (SZ21) • Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók. (SZ22) • Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény nem telepíthető. (SZ43) • Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben

	<p>talajművelés nem végezhető. (SZ49)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Melioráció nem megengedett. (SZ46) • Meszezés nem megengedett. (SZ47) • Drénezés nem megengedett. (SZ48)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	<p>Visszagyepesítésük, vizes élőhelyé alakításuk vagy erdősítésük a lehető leghamarabb szükséges. Az élőhelyfejlesztés módjáról a termőhely és a környező területek függvényében (gyep, vagy erdőterületek közé ékelődik) egyedileg kell dönteni.</p> <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ56) • Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ51) • Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ57) • Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ52) <ul style="list-style-type: none"> ○ Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67) ○ A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges. (SZ64)
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>A szántóföldi művelés közvetlen negatív hatás gyakorol a jelölő fajokra vagy élőhelyekre (láp- és mocsárrétek, zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>)) (pl. kemikáliák bemosódása), másrészt akadályozzák a környező jó állapotú élőhelyek fenntartásához szükséges beavatkozásokat (pl. belvízelvezetés mértékének csökkentése).</p>

Kezelési egység kódja:	SZ-02
Kezelési egység meghatározása:	Szántók, gyümölcsösök, kiskertek stb., ahol a jelenlegi művelés közvetlen problémát nem okoz.
Érintett élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1) • Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Érintett egyéb kiemelt fajok:	A kezelési egység nem érint egyéb kiemelt fajt.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) - az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási

	<p>arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet</p> <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók. (SZ17) • Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett. (SZ21)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	<p>A területek hosszú távon (10-15 éven belül) gyepé vagy a termőhelynek megfelelő őshonos fafajokból álló erdővé alakítandók. Az élőhelyfejlesztés módjáról a környező területek (gyep, vagy erdőterületek közé ékelődik) és a termőhely függvényében egyedileg kell dönteni.</p> <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ56) • Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ51) • Agrár-erdészeti rendszerek kialakítása, őshonos fafajokkal, támogatható. (SZ57) • Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása. (SZ52) <ul style="list-style-type: none"> ○ Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67) ○ A telepítést követő évtől legalább évi egyszeri kaszálás, illetve kíméletes, pásztoroló legeltetés szükséges. (SZ64)
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>Fenti javaslatok a környező, jó állapotú élőhelyek védelmében kerültek megfogalmazásra, az intenzív művelésből fakadó veszélyforrások mérséklése érdekében. Természetvédelmi szempontból egyértelműen kedvezőbb a gyep, erdő vagy nádas a jelenlegi szántóföldek helyén.</p>

Gyepgazdálkodás

A rábaközi gyepék eltérő összetételűek, vízellátásúak és természetességi állapotúak, ennek megfelelően kezelésüket sem lehet egységesíteni. A jó vízellátottságú magassásosok, magaskórósok, láprétek és kiszáradó kékperjés láprétek rendszeres kezelést nem igényelnek, de időszakosan szükség lehet beavatkozásra (pl. cserjék eltávolítása, mozaikos kaszálás) (GY-01). A rendszeresen kiszáradó lápréteken és a mocsárrétek többségén rendszeres kaszálás vagy extenzív legeltetés szükséges az özönnövények és a cserjék megtelepedésének megakadályozására vagy visszaszorítására (GY-02). Külön kezelési egységbe kerültek besorolásra a száraz gyepék (GY-03). A jellegtelen, gyomos és/vagy özönnövényekkel erősen fertőzött gyepék intenzívebb kezelést igényelnek állapotuk javítása érdekében (GY-04).

Önálló kezelési egységet kaptak a gyepeken kialakult idegenhonos és inváziósfa- és cserjefajok alkotta foltok (GY-05), amelyek sürgős beavatkozást igényelnek.

Kezelési egység kódja:	GY-01
Kezelési egység	Jó vízellátottságú magassásosok és rétek, amelyek kezelést nem vagy

meghatározása:	csak korlátozottan igényelnek.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Kékperjés láprétek (D2) • Meszes láprétek, rétlápok (D1) • Nem zsombékoló magassárrétek (B5) • Üde és nedves cserjések (P2a) • Galagonyás-kökényes cserjések (P2b) • Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1) • Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Kékperjés láprétek meszes, tőzezes vagy agyagbemosódásos talajokon (<i>Molinion caeruleae</i>) (6410) • Mészkedvelő üde láp- és sárrétek (7230) • *¹Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) • Zanótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>) • Vértű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Felülvetés nem megengedett. (GY01) ◦ Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) ◦ Tárcsázás nem megengedett. (GY10) ◦ Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12) ◦ Kiszántás nem megengedett. (GY13) ◦ Fogasolás nem megengedett. (GY09) ◦ Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14) ◦ A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116) • Használat: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20) ◦ Legeltetés és kaszálás nem végezhető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása. (GY21) – <i>speciális esetekben, kizárólag kiegészítő előírás-javaslatként került megjelölésre.</i> ◦ A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) ◦ Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108) (özönnövényekkel, gyomokkal) ◦ A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31) ◦ Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) ◦ A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi

¹ A *-gal jelölt élőhelytípusok kiemelt jelentőségű élőhelytípusnak minősülnek.

	<p>kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32)</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Kaszálás esetén: <ul style="list-style-type: none"> ■ A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80) ■ Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendelkezési használata nem megengedett. (GY08) ■ A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92) ■ Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) ■ Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (GY91) – <i>Kaszálások között legalább 1 hónap teljen el!</i> ■ 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY96) ■ A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99) ■ Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
<p>Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:</p>	<p>A gyepek között korábban kialakított belvízelvezető csatornákat (lásd. VI-04) szabályozhatóvá szükséges alakítani. A tavasi időszakban és a kaszálásokat követően a területre hulló csapadék visszatartását biztosítani kell a gyepek ökológiai vízigényének kielégítéséhez.</p>
<p>Kezelési javaslatok indoklása:</p>	<p>A javaslatok a fenti közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmében kerültek megfogalmazásra. A legjobb állapotú, jó vízellátottságú láprétek, láprét-magassásos, láprét-nádas komplexek, sziki magaskórósok és iszapnövényzet rendszeres kezelést nem igényelnek, azonban a fűavar felhalmozódás lassítása és a cserjésedés megakadályozására időnként szükség lehet beavatkozásokra (a kezelési táblázatban ezt jeleztük az egyes foltoknál). A kaszálás során olyan eszközöket (pl. egytengelyes alternáló kasza, kézi kaszák) szükséges használni, amelyek a változatos talajfelszínt (pl. hangyabolyok) nem károsítják. A magas tarló biztosítja az érzékeny állatvilág egy részének túlélését. A kaszálatlanul hagyott területek magasabb aránya és a mozaikos kaszálás biztosíthatja a változatos élővilág megőrzését. A gyepekben a kutyabenge (<i>Frangula alnus</i>) és a rekettyefűz (<i>Salix cinerea</i>) gyorsan terjedhet, ezeket kiirtani nem szabad, de mértéktelen terjedésüket meg kell akadályozni.</p>

Kezelési egység kódja:	GY-02
Kezelési egység meghatározása:	Kaszálórétek

Érintett élőhelyek: Á-NÉR	<ul style="list-style-type: none"> • Üde és nedves cserjések (P2a) • Galagonyás-kökényes cserjések (P2b) • Franciaperjés rétek (E1) • Hegyi rétek (E2) • Szikes rétek (F2) • Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4) • Jellegtelen üde gyepek (OB) (egy része) • Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy része)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) • Hegyi kaszálórétek (6520) • *²Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) • Zánótboglárka (<i>Maculinea nausithous</i>) • Vértű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>) • *Északi pocok (<i>Microtus oeconomus mehelyi</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek: <ul style="list-style-type: none"> • Felületés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116) • Javasolt mezőgazdasági műveletek: <ul style="list-style-type: none"> • A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31) • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) • A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32) • Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108) (özönnövényekkel, gyomokkal)

² A *-gal jelölt élőhelytípusok kiemelt jelentőségű élőhelytípusnak minősülnek.

	<ul style="list-style-type: none"> • Használat: <ul style="list-style-type: none"> • Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22) • Legeltetés és kaszálás nem végezhető, a területet kezelés nélkül történő fenntartása. (GY21) – <i>speciális esetekben, kizárólag kiegészítő előírás-javaslatként került megjelölésre!!</i> • Legeltetés esetén: <ul style="list-style-type: none"> • Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY40) • A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45) • Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY48) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t. (GY51) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál. (GY53) • Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67) Kaszáló sarjúlegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval, amelyet a kaszálás napjától számított 30 napon belül nem lehet megkezdeni. (GY63)- <i>(Ebben az esetben a lóval történő legeltetés kerülendő.)</i> • Kaszálás esetén: <ul style="list-style-type: none"> • A gyepeket évente csak egyszer lehet kaszálni. (GY80) • Dobkása és talaj meghajtású rendszerek, rendezelő használata nem megengedett. (GY08) • A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92) • Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) • Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (GY91) – <i>(Kaszálások között legalább 1 hónap teljen el.)</i> • 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY96) • A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99) Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
<p>Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:</p>	<p>A gyepek között korábban kialakított belvízelvezető csatornákat szabályozhatóvá szükséges alakítani. A tavaszi időszakban és a kaszálásokat követően a területre hulló csapadék visszatartását biztosítani kell a gyepek ökológiai vízigényének kielégítéséhez.</p>

	<p>Az erősen cserjésedő-erdősödő, kaszálással, vagy legeltetéssel nehezen hasznosítható gyepek esetében a cserjék visszaszorítása szükséges.</p>
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>A javaslatok a fenti közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmében kerültek megfogalmazásra. Az érintett gyepterületeken az extenzív gyephasznosítás nem károsítja a közösségi jelentőségű élőhelyeket és fajokat. A hasznosítás során a gyepfelszín károsítását meg kell előzni (özönnövények megtelepedését segítené elő), illetve biztosítani kell a talaj tápanyagszegénységet (az élőhelyek kifejezetten érzékenyek a talaj tápanyagtartalmára). Az élőhelyeken mind a kaszálás, mind a legeltetés elfogadható hasznosítás, amennyiben nem túl intenzív.</p> <p>A fentiekben felsorolt jelölő fajok érdekében a legeltetés alacsony állatsűrűséggel, szakaszolva végezhető. A szakaszok sorrendjét évente váltogatni kell. Minden évben javasolt legeltetetlen területet fennhagyni, amelyet kaszálni kell.</p> <p>A kaszálások során elsődleges fontosságú a mozaikosság biztosítása és a bűvőterületek fennhagyása. A kaszálásokat lehetőség szerint mozaikosan kell végezni, az egyes részterületek kaszálása között legalább egy hónap teljen el.</p>

Kezelési egység kódja:	GY-03
Kezelési egység meghatározása:	Száraz gyepek.
Érintett Á-NÉR élőhelyekélőhelytípus (Á-NÉR):	<ul style="list-style-type: none"> • Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4) • Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy része) • Galagonyás-kökényes cserjések (P2b)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (<i>Festuco-Brometalia</i>) (6210)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól</i> szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek <ul style="list-style-type: none"> • Felületés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Gyepszellőztetés nem megengedett. (GY12) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • Felázott talajon munkavégzés nem megengedett. (GY14) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116) • Javasolt mezőgazdasági műveletek: <ul style="list-style-type: none"> • A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) • Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108) (özönnövényekkel, gyomokkal) • Használat <ul style="list-style-type: none"> • Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19) – természetvédelmi prioritás a legeltetés • Legeltetés esetén <ul style="list-style-type: none"> • Legeltetési sűrűség 0,2-0,4 állategység/ha. (GY40) • A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45) • Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY48) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem haladhatja meg a 20 ha-t. (GY51) • Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 5-ha-nál. (GY53) • Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67) • Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások

	<p>helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Minden évben tisztító kaszálás elvégzése kötelező. (GY105) • Kaszálás esetén: <ul style="list-style-type: none"> • Dobkasza és talaj meghajtású rendszóró, rendelkező használata nem megengedett. (GY08) • A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása. (GY92) • Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) • Mozaikos kaszálás folytatása, egybefüggő kaszált terület nem haladhatja meg az 5 ha-t, vagy a terület 30%-át. A kaszálások között legalább 1 hét teljen el. (GY91) - <i>(Kaszálások között legalább 1 hónap teljen el.)</i> • 15-20% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY95) • A kaszálatlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99) • Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
<p>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:</p>	<p>A félszáraz, korábban gyakran szántóként művelt gyepekbe a kipusztult vagy nagyon megritkult növényfajok (tollas szálkaperje (<i>Brachypodium pinnatum</i>), sudár rozsnok (<i>Bromus erectus</i>), pusztai árvalányhaj (<i>Stipa pennata</i>) stb.) visszatelepítése magszórással.</p>
<p>Kezelési javaslatok indoklása:</p>	<p>A kezelési egységbe a Rábaközben jellemző száraz gyepek kerültek besorolásra. A kezelési típusba sorolt gyepek esetében elsősorban legeltetéssel javasolt végezni a hasznosítást, azonban ennek hiányában kaszálni szükséges. Az élőhely érdekében alacsony intenzitású legeltetés és mozaikos kaszálást javasolt végezni az ismert és a potenciális élőhelyeken.</p> <p>A fentiekben felsorolt jelölő fajok érdekében a legeltetés alacsony állatsűrűséggel, szakaszolva végezhető. A szakaszok sorrendjét évente változtatni kell. Minden évben javasolt legeltetetlen területet fennhagyni, amelyet kaszálni kell.</p> <p>A kaszálások során elsődleges fontosságú a mozaikosság biztosítása és a bűvőterületek fennhagyása. A kaszálásokat lehetőség szerint mozaikosan kell végezni, az egyes részterületek kaszálása között legalább egy hónap teljen el.</p>

Kezelési egység kódja:	GY-04
Kezelési egység meghatározása:	Jellegtelen, gyomos és/vagy özönnövényekkel erősen fertőzött gyepek.
Érintett élőhelyek: Á-NÉR	<ul style="list-style-type: none"> • Jellegtelen üde gyepek (OB) és cserjésedő állományaik (egy részük) • Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC) (egy részük) • Lágyszárú évelő özönfajok állományai (OD) • Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól</i> szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korlátozásra javasolt mezőgazdasági műveletek <ul style="list-style-type: none"> • Felülvetés nem megengedett. (GY01) • Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02) • Tárcsázás nem megengedett. (GY10) • Kiszántás nem megengedett. (GY13) • Fogasolás nem megengedett. (GY09) • A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el. (GY116) • Javasolt mezőgazdasági műveletek <ul style="list-style-type: none"> • A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) • Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor. (GY108) (özönnövényekkel, gyomokkal) • Gyepeken kialakuló cserjések és fás foltok kezelése <ul style="list-style-type: none"> • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31) • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) • A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32) • Használat <ul style="list-style-type: none"> • Kizárólag kaszálással történő hasznosítás. (GY20) • Kaszálás esetén: <ul style="list-style-type: none"> • A gypet évente legalább kétszer szükséges kaszálni. (GY81)

	<ul style="list-style-type: none"> • Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges. (GY71) • A kaszátlan területet évente más helyen történő kialakítása. (GY99) • Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása. (GY103)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	E területek esetében a korábbi művelés mellett a kiszáradás a legnagyobb, a természetes helyreállítódást gátló tényező, ezért a mélyebb fekvésű területek esetében biztosítani szükséges az ökológiai vízigényt (sekély tavaszi és őszi vízborítás). A cserjésedő állományokban a cserjék visszaszorítása (nem teljes kiirtása!) szükséges.
Kezelési javaslatok indoklása:	Fenti javaslatok a környező, jó állapotú élőhelyek védelmében kerültek megfogalmazásra, az özönnövények jelenlétéből fakadó veszélyforrások mérséklése érdekében. A degradált gyepek kevésbé kötött, intenzívebb kezelést igényelnek az özönnövények visszaszorulásáig, majd élőhelytől függően a GY-01, GY-02, GY-03 kezelési egységeknek megfelelően kezelhetők. Visszaalakításukkal a jó természetességű élőhelyek aránya emelkedik.

Kezelési egység kódja:	GY-05
Kezelési egység meghatározása:	Gyepen lévő, felszámolandó idegenhonos facsoport vagy erdősáv.
Érintett élőhelyek: Á-NÉR	<ul style="list-style-type: none"> • Ültetett akácosok (S1) • Ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4) • Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) • Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) • Hegyi kaszálórétek (6520) • *³Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	-
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26) • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park

³ A *-gal jelölt élőhelytípusok kiemelt jelentőségű élőhelytípusnak minősülnek.

	igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31) <ul style="list-style-type: none"> • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	A kezelési egységbe sorolt foltok a lehető leghamarabb kiirtandók, és az eredeti gyepes élőhely helyreállítása szükséges.
Kezelési javaslatok indoklása:	Fenti javaslatok a környező, jó állapotú élőhelyek védelmében kerültek megfogalmazásra, az özönnövények jelenlétéből fakadó veszélyforrások mérséklése érdekében. Visszaalakításukkal a jó természetességű élőhelyek aránya emelkedik.

Erdőgazdálkodás

A gyepekhez hasonlóan a rábaközi erdők esetében sem lehetséges egységes kezelés. A kezelési egységek kialakításakor az élőhely-típus mellett figyelembe vettük a jelenlegi állapotot, a természetvédelmi célkitűzéseket és a jelen lévő közösségi jelentőségű fajok élőhelyi igényeit.

Az ER-00 kezelési egységbe kerültek a faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőtervezett erdők, nagyobb őshonos fajokból álló facsoportok és cserjések, illetve egyes vízfolyások árnyaló állományai. Ezek a többnyire jó természetességű állományok számos faj számára biztosítanak menedéket, alapvetően nem igényelnek kezelést, de esetenként szükséges lehet beavatkozás, elsősorban az özönnövények terjedésének megakadályozása érdekében.

Az ER-01/ER-01a kezelési egységbe a terület jó természetességű keményfa ligeterdei kerültek (az ER-01a egységbe sorolt erdők az erdőtervben átmeneti vagy örökerdő üzemmódban vannak), amelyeknek a védelmi célok mellett jelentős gazdasági szerepük is van.

Az ER-02/ER-02a kezelési egységben a jó természetességi állapotú gyertyános-tölgyesek és cseres-tölgyesek tartoznak (az ER-02a egységbe sorolt erdők az erdőtervben átmeneti vagy örökerdő üzemmódban vannak).

Az ER-03 kezelési egységbe az őshonos fafajú fiatalosok, felújítás alatt álló területek, illetve azon jellegtelen, ültetvényszerű középkorú erdők kerültek besorolásra, amelyek állapota megfelelő kezeléssel javítható.

Az ER-04 kezelési egységbe sorolt erdőket tájidegen fafajok (fenyők, akác, fekete dió, vörös tölgy stb.) alkotják. Az egységbe sorolt területek esetében széles lehetőség kínálkozik élőhelyfejlesztésre, akár szerkezetátalakítás révén.

Önálló kezelési egységbe (ER-05) soroltuk a csatornák mentén és a gyepeken kialakult őshonos fa- és cserjefajokból álló csoportokat, amelyek kezelést többnyire nem igényelnek. Ezek többsége nem erdőtervezett terület.

Kezelési egység kódja:	ER-00
Kezelési egység meghatározása:	A faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolt erdőtervezett erdők, nagyobb őshonos fajokból álló facsoportok és cserjések, illetve egyes vízfolyások árnyaló állománya került a kezelési egységbe.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Keményfás ártéri erdők (J6) • Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) • Cseres-kocsányos tölgyesek (L2b) • Üde és nedves cserjések (P2a) • Galagonyás-kökényes cserjések (P2b) • Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható

	<ul style="list-style-type: none"> • Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható • Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	<ul style="list-style-type: none"> • Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>) • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) • Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>) • Piszdedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (magán erdőgazdálkodó esetén) • Hatályos erdőterv előírásai <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. (E10) • Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között. (E46) • A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69) • Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően. (E73)
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>Természetvédelmi szempontból ezen erdők egyetlen kezelést igényelnek a megfelelő vízborításon kívül: az özönnövények, különösen az akác féken tartását.</p> <p>A javaslatok a fenti közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmében kerültek megfogalmazásra.</p>

Kezelési egység kódja:	ER-01/ER-01a
Kezelési egység meghatározása:	Jó természetességi állapotú keményfaligetek.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Keményfás ártéri erdők (J6) • Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) – azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható • Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)– azok, amelyek állapota viszonylag könnyen javítható
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus</i>

	<i>angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>) • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>) • Piszedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységekre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (magán erdőgazdálkodó esetén) • Hatályos erdőterv előírásai <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) • A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27) • Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) • A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) • Őshonos fafajú állományok véghasználat során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38) • Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása. (E21) • Örökerdő üzemmódra való áttérés. (E32) • Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása. (E36) • Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70) <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények

	<p>alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöpöpentmentes kijuttatással. • Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. (E77) • Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75) • Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe a meglévő jó természetességi állapotú keményfaligetek tartoznak, amelyek esetében a hosszútávú természetvédelmi cél a folyamatos erdőborítás fenntartása. Az önkéntes vállalkások között megjelölt javaslatok ebbe az irányba mutatnak. A javaslatok a fenti közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmében kerültek megfogalmazásra.

Kezelési egység kódja:	ER-02/ER-02a
Kezelési egység meghatározása:	Jó természetességi állapotú gyertyános-tölgyesek és cseres-tölgyesek.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek (K2) • Cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a) • Cseres-kocsányos tölgyesek (L2b)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • *⁴91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraeával</i> és <i>Carpinus betulusszal</i> • 91M0 Pannon cseres-tölgyesek
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>) • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Nagy szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>) • Pizeddenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (magán erdőgazdálkodó esetén)

⁴ A *-gal jelölt élőhelytípusok kiemelt jelentőségű élőhelytípusnak minősülnek.

<p>konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hatályos erdőterv előírásai <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeleiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03) • A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27) • Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) • A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) • Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában. (E38) • Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása. (E21) • Örökerdő üzemmódra való áttérés. (E32) • Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása. (E36) • Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása. (E49) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70)<ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. • Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során
---	--

	<p>tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. (E77)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kártevők elleni védekezésnél kémélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75) • Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe a meglévő jó természetességi állapotú gyertyános- és cseres-tölgyesek, amelyek esetében a hosszútávú természetvédelmi cél a folyamatos erdőborítás fenntartása. Az önkéntes vállalkások között megjelölt javaslatok ebbe az irányba mutatnak. A javaslatok a fenti közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelmében kerültek megfogalmazásra.

Kezelési egység kódja:	ER-03
Kezelési egység meghatározása:	Jellegtelen őshonos fafajú erdők.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Őshonos fafajú fiatalosok (P1) • Vágásterületek (P8) • Puhafás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők (RB) • Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők (RC) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők (RDa) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
Érintett közösségi jelentőségű élőhelytípus:	<ul style="list-style-type: none"> • 91F0 Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (potenciálisan) • *91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>val és <i>Carpinus betulus</i>szal (potenciálisan) • 91M0 Pannon cseres-tölgyesek (potenciálisan)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Kék pattanóbogár (<i>Limoniscus violaceus</i>) • Nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>) • Szarvasbogár (<i>Lucanus cervus</i>) • Nagyfülű denevér (<i>Myotis bechsteinii</i>) • Pisedenevér (<i>Barbastella barbastellus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás- javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (magán erdőgazdálkodó esetén) • Hatályos erdőterv előírásai <p>Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok</p> <ul style="list-style-type: none"> • A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a

	<p>folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)</p> <ul style="list-style-type: none"> • A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása. (E27) • Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) • A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) • Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása. (E21) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70) <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják. • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. • Az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedeinek eltávolítása során tekintettel kell lenni a túlzott mértékű kitermelés okozta lékesedés elkerülésére a kitermelésre kerülő egyedek kijelölésével vagy a kitermelt idegenhonos fajok egyedeinek helyén, kézi munkával, talaj-előkészítés nélkül, mesterséges felújítás elvégzésével. (E77) • Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életről költözött kijuttatás) alkalmazása. (E75) • Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
<p>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési</p>	<p>A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.</p>

javaslatok:	
Kezelési javaslatok indoklása:	A kezelési egységbe a közepes természetességi állapotú, őshonos fafajú, zömmel fiatalabb jellegű erdők, amelyek esetében a természetvédelmi cél a természetes erdőszerkezethez közelítő állapot elérése. Az önkéntes vállalkások között megjelölt javaslatok ebbe az irányba mutatnak.
Kezelési egység kódja:	ER-04
Kezelési egység meghatározása:	Akácosok, telepített fenyvesek, fekete diósok, egyéb nem őshonos fafajú erdők.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Ültetett akácok (S1) • Nemesnyarasok (S2) • Egyéb tájidegen lombos erdők (S3) • Erdei- és feketefenyvesek (S4) • Egyéb fenyvesek (S5) • Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6) • Nem őshonos fajú facsoportok, erdőszélek és fasorok (S7) (részben) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerdők (RDa) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések (magán erdőgazdálkodó esetén) • Hatályos erdőterv előírásai <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználatánál a tájidegen fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is). (E64) • A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70) <ul style="list-style-type: none"> • Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. • Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. • Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. • Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül

	<p>felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). • Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. • Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. • Kártevők elleni védekezésnél a kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: élelciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75) • Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása. (E54) - Az érintett állományok fajokcseréje javasolt az erdőtervvel összhangban, szükség esetén az erdőterv módosításával.
Kezelési javaslatok indoklása:	A Natura 2000 hálózat szempontjából szinte mindig kedvezőbb a hazai fajok alkotta faállomány. Az intenzíven terjedő fajokból álló állományok a jelölő élőhelyek szomszédságában azokra negatív hatással vannak/lehetnek, ezért lokalizációjuk, illetve fajokcsere indokolt.

Kezelési egység kódja:	ER-05
Kezelési egység meghatározása:	Őshonos fafajú fasorok, erdősávok, facsoportok, cserjefoltok.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) • Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB) • Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) • Üde és nedves cserjések (P2a) • Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok (S7) (részben)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Sík- és dombvidéki kaszálórétek (<i>Alopecurus pratensis</i>, <i>Sanguisorba officinalis</i>) (6510) • Hegyi kaszálórétek (6520) • *⁵Pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530)
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) • nagy hőscincér (<i>Cerambyx cerdo</i>)
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet • Hatályos erdőterv előírásai <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inváziós fás szárúak mechanikus irtása. (GY26) • A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése. (GY28) • A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni. (GY31) Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között. (E46) • A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása. (E31) • Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29) • Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező. (GY107) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70) <ul style="list-style-type: none"> ◦ Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. ◦ Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. ◦ Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. ◦ Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan

⁵ A *-gal jelölt élőhelytípusok kiemelt jelentőségű élőhelytípusnak minősülnek.

	<p>felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). ◦ Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. ◦ Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. <ul style="list-style-type: none"> • Kártevők elleni védekezésnél kémélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása. (E75) • Kártevők elleni védekezésnél biológiai módszerek (feromoncsapdák, elterelő anyagok) alkalmazása. (E97)
<p>Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:</p>	<p>A felritkult fasorok mesterséges pótlása. A nagyobb összefüggő cserjések (pl. Vitnyéd) esetében részleges cserjeirtással a gyepek helyreállítása.</p>
<p>Kezelési javaslatok indoklása:</p>	<p>Őshonos fafajú fasorok, erdősávok, facsoportok, cserjefoltok, gyakran gyepeken. A fasorok árnyékoló szerepet töltenek be a gyepek szélén, csatornák partján, így folyamatos fenntartásuk nagyon fontos. Az állományokban lévő odvas fák sok, különleges xilofág rovarnak biztosítanak élőhelyet, ezért kivágásuk pusztulásukig nem ajánlott. Az élőhelyfoltok esetében a természetes szukcesszió folyamatainak biztosítása tekinthető prioritásnak, de nagy, összefüggő cserjések kialakulásakor szükséges lehet a beavatkozás és a zárt állományok felszakítása.</p> <p>Az özönnövények, különösen az akác, ezekre az élőhelyekre is betelepednek, terjedésük megakadályozása és visszaszorításuk kiemelt feladat.</p> <p>A felnyílt szakaszok gyakran lágyszárú özönnövényekkel borítottak, ezeket évente kétszer kellene kaszálni a környező gyepek védelme érdekében.</p>

Vizes élőhelyek kezelése

A vízhez kötődő jelölő fajok szempontjából jelentős vízfolyásokat két csoportba sorolhatjuk. A VI-01 kezelési egységbe a vízfolyások azon szakaszai kerültek, amelyek mesterséges mederben folynak, a mocsári növényzet csak kis mennyiségben, fragmentálisan van jelen. A VI-02 kezelési egységbe azon szakaszok tartoznak, amelyek többnyire szintén mesterséges mederben folynak, de a mocsári élőhelyek jelentős kiterjedésben vannak jelen, partjukon gyakran jelentős, természetközeli fás vegetációs alakult ki, biztosítva az árnyaló állományt.

A VI-03 kezelési egységbe soroltuk a mesterséges állóvizeket, bányatavakat. Önálló kezelési egységbe soroltuk azokat a belvízelvezető árkok, ahol a vízelvezetés problémát okoz a környező jelölő élőhelyeknek (VI-04). A területen élő kétéltű állomány védelme szempontjából kiemelten fontos a kis kiterjedésű, kubíkgödrök (VI-05) kezelése.

<p>Kezelési egység kódja:</p>	<p>VI-01</p>
--------------------------------------	--------------

Kezelési egység meghatározása:	Erősen módosított vízfolyások (pl. Kardos-ér felső szakasza, Kis-Rába), ahol a mocsári növényzet csak fragmentálisan van jelen, de a halfauna és a vízi makrogerinctelen fajok számára fontos élőhelyet jelent.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) • Folyóvizek (U8) • Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab) • Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) • Balin (<i>Aspius aspius</i>) • Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amareus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok	<ul style="list-style-type: none"> • A meder fenntartása során törekedni szükséges a féloldalas kotrásra. • A mederkarbantartási munkákat szakaszosan, időben eltolva (különböző évben) szükséges végezni. • A fenntartási munkák során kímélni kell a spontán megtelepedő, őshonos fa- és cserjefajokat. • A partmenti mocsári növényzet kaszálása során a mocsári növényzet legalább 10%-át érintetlenül javasolt hagyni.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vízügyi engedély előírásai • 1995. évi LVI. törvény előírásai • 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendelet előírásai • 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet előírásai • 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet előírásai <p>Javasolt előírások⁶:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)
Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:	Árnyaló állomány kialakítása jelentősen csökkentheti a meder benövényesedését és a fenntartási költségeket, nem mellesleg kedvezőbbé teszi a vízfolyásokat a jelölő fajok számára.
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>Az előforduló jelölő halfajokat elsősorban a mocsári növényzet eltávolítása és az üledékkotrás veszélyezteti. A féloldalas kotrás során a meder növényzetének legalább egy része érintetlen marad, így az érintett fajok élőhelye nem szűnik meg.</p> <p>A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tápnövénye (<i>Rumex</i>-fajok) a vízfolyások menti növényzetben és az időszakosan vízzel borított területeken fordul elő. A kaszátlanul hagyott szakaszok biztosítják a faj tápnövény igényét és így az állományok megőrzését.</p>
Kezelési egység kódja:	VI-02
Kezelési egység meghatározása:	Természetes vízfolyások (Keszeg-ér, Kardos középső és alsó szakaszai, Tordosa-csatorna, Répce).

⁶ Az útmutató 2. mellékletében vízfolyások, csatornák kezelésére vonatkozó előírás javaslatok nem szerepelnek, így a javasolt kezelések csak korlátozottan adhatók meg kódokkal.

<p>Érintett Á-NÉR élőhelyek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) • Folyóvizek (U8) • Folyók, áramló víző csatornák hínárnövényzete (Ab) • Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) • Keményfás ártéri erdők (J6) • Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb) • Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA)
<p>Érintett Natura 2000 élőhelyek:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén <i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>) (91F0)
<p>Érintett közösségi jelentőségű fajok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Díszes légivadász (<i>Coenagrion ornatum</i>) • Szivárványos ökle (<i>Rhodeus sericeus amareus</i>) • Vágó csík (<i>Cobitis taenia</i>) • Halványfoltú küllő (<i>Gobio albipinnatus</i>)
<p>Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A meder fenntartása során törekedni a féloldalas kotrásra. • A mederkarbantartási munkákat szakaszosan, időben eltolva (pl. különböző évben) szükséges végezni. • A partmenti mocsári növényzet kaszálása során a mocsári növényzet legalább 10%-át érintetlenül javasolt hagyni. • A fenntartási munkák során kímélni kell a spontán megtelepedő, őshonos fa- és cserjefajokat. • A meglévő árnyaló faállományokat, az inváziós fajok eltávolításának kivételével, érintetlenül szükséges meghagyni. • A mederbe belógó vagy bedőlt fák területen hagyása.
<p>Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:</p>	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1995. évi LVI. törvény előírásai • 120/1999. (VIII.6.) Korm. rendelet előírásai • 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet előírásai • 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet előírásai <p>Javasolt előírások⁷:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fakitermelés augusztus 15. és február 1. között. (E44) • Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09) • Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett: (E70) <ul style="list-style-type: none"> ◦ Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése. ◦ Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember. ◦ Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással. ◦ Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan

⁷ Az útmutató 2. mellékletében vízfolyások, csatornák kezelésére vonatkozó előírás javaslatok nem szerepelnek, így a javasolt kezelések csak korlátozottan adhatók meg kódokkal.

	<p>felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◦ Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában). ◦ Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer. ◦ Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	Árnyaló állomány kialakítása jelentősen csökkentheti a meder benövényesedését és a fenntartási költségeket, nem mellesleg kedvezőbbé teszi a vízfolyásokat a jelölő fajok számára.
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>Az előforduló jelölő halfajokat elsősorban a mocsári növényzet eltávolítása és az üledékkotrás veszélyezteti. A féloldalas kotrás során a meder növényzetének legalább egy része érintetlen marad, így az érintett fajok élőhelye nem szűnik meg.</p> <p>Az árnyaló faállományok megőrzése és kialakítása természetesebb élőhelyi struktúra fennmaradásához szükséges.</p> <p>A mederbe bedőlt fák meghagyása segíti a vízfolyás változatosabb alakulását, eltérő áramlású vízterek kialakulását.</p> <p>A nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) tápnövénye (<i>Rumex</i>-fajok) a vízfolyások menti növényzetben és az időszakosan vízzel borított területeken fordul elő. A kaszálatlanul hagyott szakaszok biztosítják a faj tápnövény igényét és így az állományok megőrzését.</p>

Kezelési egység kódja:	VI-03
Kezelési egység meghatározása:	Mesterséges állóvizek, bányatavak
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Állóvizek (U9) • Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok	<ul style="list-style-type: none"> • Partmenti mocsári növényzet kímélete • Partmenti őshonos fás növényzet kímélete
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó, konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vízjogi engedély előírásai <p>Javasolt előírások:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása). (V14) • Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem

	telepíthető. (V19)
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	A kezelési egységen belül élőhelyrekonstrukcióra nincs szükség.
Kezelési javaslatok indoklása:	A területen két egykori bányató (Gyóró és Beled) tartozik a kezelési egységbe. Mindkét területen a mocsári növényzet csak fragmentálisan van jelen, intenzív horgásztóként hasznosítják őket. A javasolt előírások a tavak természetesebbé tételét szolgálják.

Kezelési egység kódja:	VI-04
Kezelési egység meghatározása:	Belvízelvezető árkok, ahol a vízvezetés problémát okoz a környező jelölő élőhelyeknek.
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA) • Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA) • Üde és nedves cserjések (P2a) • Galagonyás-kökényes cserjések (P2b) • Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) • Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC) • Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	A kezelési egység nem érint közösségi jelentőségű fajt.
Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok	<ul style="list-style-type: none"> • A gyepeken kialakított belvízelvezető árkok vízjogi üzemelési engedélyeinek felülvizsgálata és a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet előírásaival való összhang biztosítása. • A környező területre jutó csapadék és a felszínre kerülő talajvíz területen tartása az elvezetés megakadályozásával.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet</i> • Vízjogi engedély előírásai <p>Javasolt előírások⁸:</p> <ul style="list-style-type: none"> • -
Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:	Hosszú távon az árkok felszámolása és a természetes vízjárás helyreállítása a természetvédelmi cél. Rövidtávon elegendő lenne a vízvezetés lassítása vagy megakadályozása fenékküszöbvel vagy vízvisszatartó műtárggyal a környező élőhelyek ökológiai vízigényének kielégítése érdekében.
Kezelési javaslatok indoklása:	<p>A kezelési egységbe sorolt árkokat belvíz elvezetési céllal alakították ki. Többségük elhanyagolt, gyakran a környező természetes élőhelyek borítják. A belvíz elvezetése miatt a környező természetes élőhelyek gyorsan kiszáradnak, ez degradációt, gyomosodást és az özönnövények terjedését eredményezheti. A kezelési javaslatok lehetővé teszik a környező természetes élőhelyek ökológiai igényének kielégítését (Tvt. 8.§ (1) bekezdés).</p> <p>A vízjogi engedély előírásai és a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 4.§ (2) bekezdése (A belvíz gyepterületről történő elvezetése és a gyepterület öntözése tilos.) sokszor ellentétes lehet, ezért a meglévő engedélyek felülvizsgálata szükséges.</p>

⁸ Az útmutató 2. mellékletében vízfolyások, csatornák kezelésére vonatkozó előírás javaslatok nem szerepelnek, így ezeket itt nem tudjuk megadni. A kezelésre vonatkozó javaslatokat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatoknál fogalmaztuk meg.

Kezelési egység kódja:	VI-05
Kezelési egység meghatározása:	Kubikgödrök
Érintett Á-NÉR élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA) • Őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA)
Érintett Natura 2000 élőhelyek:	<ul style="list-style-type: none"> • A kezelési egység nem érint Natura 2000 élőhelyet.
Érintett közösségi jelentőségű fajok:	<ul style="list-style-type: none"> • Vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>) • Dunai tarajosgötte (<i>Triturus dobrogicus</i>)
Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok	<ul style="list-style-type: none"> • Mocsári növényzet kímélete, de a teljes bezáródást szükséges megakadályozni. • Túlságosan korai kiszáradás megakadályozása kis mértékű mélyítéssel. • Halak telepítése nem kívánatos.
Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok és előírások:	<p>Kötelezően betartandó előírások</p> <ul style="list-style-type: none"> • - <p>Javasolt előírások:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az útmutató 2. mellékletében kis kiterjedésű mesterséges víztestek kezelésére vonatkozó előírás javaslatok nem szerepelnek, így ezeket itt nem tudjuk megadni. A kezelésre vonatkozó javaslatokat a gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatoknál fogalmaztuk meg.
Élőhelyfejlesztési és rekonstrukciós javaslatok:	Az erdőkben új, időszakosan vízzel telített mélyedések kialakítása a kétéltűek számára.
Kezelési javaslatok indoklása:	Az élőhelytérkép szintjén mindössze két folt különíthető el, de az erdőkben, gyepek szélén számos helyen található kisebb-nagyobb, állandóan vagy időszakosan vízzel borított gödrök. A rendszeres kiszáradás miatt ezek halmentesek, így ideális szaporodó helyet biztosítanak a területen élő kétéltű fajok számára.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Szántók visszagyepesítése

Természetszerű gyepekkel szomszédos, azokban fragmentumként illeszkedő szántóterületek esetében javasolt azok visszagyepesítése őshonos fajokból álló, hosszabb távon természetes szerkezetű réteket alkotó, a termőhelynek megfelelő füvekkel (pl. vörös csenkesz (*Festuca rubra*), réti csenkesz (*Festuca pratensis*), réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), pelyhes selyemperje *Holcus lanatus*). Kerülni kell olyan fűfajok (pl. angolperje (*Lolium perenne*), olaszperje (*L. multiflorum*), árva rozsnok (*Bromus inermis*), réti perje (*Poa pratensis*)) alkalmazását, amelyek legelők, nyírt gyepek alakítására alkalmasak, vagy nem őshonosak a területen. A létrehozott gyepeket évi 1-2 alkalommal javasolt kaszálni.

Szántók erdősítése

A területen kisebb vadföldek kivételével nincsenek olyan szántók, amelyek erdősítése természetvédelmi szempontból kívánatos lenne. Amennyiben mégis szántók beerdősítésére kerül

sor, úgy a Natura 2000 területen csak őshonos, az adott termőhelyre alkalmas fafaj(ok)al kell azt elvégezni (ez szárazabb termőhelyeken elsősorban cser (*Quercus cerris*), mélyebb talajokon kocsányos tölgy (*Quercus robur*), fehér nyár (*Populus alba*) lehet, lehetőleg más fafajokkal, pl. mezei juhar, vadvörte, elegyítve).

Faültetvények erdővé alakítása (szerkezetátalakítás)

A területen jelentős az akác és erdeifenyves erdőrészek aránya. Elsősorban utóbbiak átalakítása válhat szükségessé, amelyben csak őshonos, az adott termőhelyre alkalmas fafaj(ok) használhatók (ez a fenyvesek esetében elsősorban a cser lehet). A felújítás során a teljes talajelőkészítést mellőzni kell, a cserjés szegélyeket, illetve a spontán betelepült őshonos lombos fafajok egyedeit pedig kímélni. A jelenleg még kis kiterjedésű, jól lokalizálható egyes akác, bálványfa, gyalogakác foltokat komplex vegyszeres kezeléssel kell átalakítani. A nagyobb kiterjedésű (teljes erdőrészeket alkotó) akácok átalakítása nem reális feladat jelentős támogatás nélkül.

Vízfolyások természetesebbé tétele

A közösségi jelentőségű fajok jelentős előfordulásai ellenére a terület vízfolyásai szabályozottak, a természetes vízjárás és mederépítő folyamatok csak korlátozottan érvényesülhetnek. A természetesebbé tétel, így a vízi fajok számára kedvezőbb életfeltételeket jelentő élőhely kialakítására számos lehetőség kínálkozik:

Árnyaló állomány telepítése a vízfolyások egyik vagy mindkét partján: A telepítés legalább 20-30 m szélességben történjen, őshonos fafajokkal (fekete nyár (*Populus nigra*), *Populus alba*, magyar kőris (*Fraxinus angustifolia*), *Quercus robur*, vénic szil (*Ulmus laevis*), fehér fűz (*Salix alba*), törékeny fűz (*Salix fragilis*), , mezei szil (*U. minor*), mezei juhar (*Acer campestre*).

Eredeti medrek helyreállítása: A vízfolyások szabályozás előtti medre sok esetben még megvan, a legtöbb szakaszon lehetőség van visszaterelni a vízfolyást a természetes mederbe. Az élőhelyrekonstrukció körültekintő tervezést igényel, különösen a víz beteretése az új/régi mederbe, megelőzendő a mesterséges mederben történő tömeges pusztulást.

Mesterséges kételtű szaporodóhelyek kialakítása

Az erdőkben az arra alkalmas (megfelelő talajvízszint vagy záróréteg) helyeken kis kiterjedésű (10-20 m²) mélyedések kialakítása, ahol a kételtűek aszályos tavaszon is találnak szaporodóhelyet, a nyári időszakban pedig itatóhelyként funkcionálhatnak.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Denevérek (DEN)

Az erdők denevérállományának megőrzése érdekében az alábbi intézkedések szükségesek:

- A termőhelynek megfelelő őshonos fafajokból álló természetes elegyarányú, vegyeskorú erdők fenntartása és létrehozása.
- Meghatározott erdőrészekben (elsősorban a már most is idősebb, természetszerűbb részek) az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség (kivéve inváziós fajok visszaszorítása) biztosítása.
- Folyamatos erdőborítást biztosító módszerek alkalmazása, a természetes erdődinamikai folyamatok térnyerésének elősegítése, az erdők természetességének fokozása.
- A véghasználati területek mérséklése a lehető legkisebb méretre.
- A véghasználatok esetén esetleg kialakuló különálló erdőfragmentumokat minimum 50 méter széles erdősávval kell összeköttetésben hagyni a szomszédos erdőfolttal, erdőtömbbel.
- A tájidegen fafajok erdőtelepítésben és felújításban való alkalmazásának korlátozása.

- Az esetleges fakitermelések időszakának korlátozása az augusztus 15. és szeptember 30. közötti időszakra (így elkerülhető a kölykezőkolóniák, illetve a telelőcsoportok elpusztulása).
- Az erdőlakó fajok megtelepedését és hosszú távú fennmaradását szolgáló, az emberek testi épségét, épített javakat, közúti közlekedést nem veszélyeztető álló holtfák meghagyása (különösen fontos a nyugati piszedenevér esetében a leváló kéreglemezekkel rendelkező, álló holtfák megtartása), illetve odvas, böhöncös, idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az esetleges elő- és véghasználatok során hektáronként min. 15-20 egyed mennyiségben.
- A kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag-tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.
- A víztestek, dagonyák (denevérek szempontjából fontos ivó- és táplálkozóhelyek) esetében fontos a természeteshez közeli vízjárás biztosítása.
- Mesterséges itatóhelyek létesítése az idős erdőállományok környezetében.

Xilofág rovarok (XIL)

A nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) elsősorban az idős (optimálisan 100 év fölötti), melegnek kitett, ligetes elrendeződésű (tisztásokkal tarkított legelőerdők, rossz termőhelyen lévő felnyíló erdők), illetve magányos tölgyeket (pl. hagyasfák) kedveli szaporodóhelyként. A fent említett élőhelytípusok kialakítása segíthet a faj állományának növelésében.

A nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*) lárvája elsősorban tölgyek (*Quercus*) elhalt, korhadó gyökerében, tuskójában, illetve a törzsek föld közeli részében fejlődik. Ameddig a tuskók eltávolítása nem történik meg a területen addig a faj jelenléte biztosított.

A visszahagyásra ajánlott holtfa mennyiségi és minőségi jellemzői:

- A visszahagyandó álló vagy fekvő holtfa lehetőleg a vastagabb átmérőcsoportból is kerüljön ki (d1,3≥30 cm).
- Hektáronként legalább 3–4 db/ha földön fekvő vastag holtfát célszerű visszahagyni, amennyiben a faállomány átmérőeloszlása ezt lehetővé teszi. A fekvő holtfa lehet teljes kidőlt fa és/vagy törzsdarab (min. 4,0 m hosszú) és/vagy vastag koronaág.
- A lehetőségektől függően törekedni kell rá, hogy a visszahagyott összes holtfa legalább 40%-a álló holtfa legyen. Álló holtfának számít a kidőlt, de a szomszédos fán fennakadt elhalt fa és/vagy a minimum 4,0 méter magas törzscsonk is.
- Javasolt, hogy a visszahagyandó, lábbonálló vastag holtfa és/vagy holt farésszel (elhalt vastag koronaágak, pusztuló, bekorhadt törzsrész) rendelkező faegyed mennyisége legalább 4–6 db/ha legyen.
- A visszahagyandó összes holtfa az érintett erdőrészletek összes fatérfogatának (élő+holtfa) élőfakészletének lehetőség szerint legalább 10%-a legyen. Ebbe beleszámíthatók az egyébként is meghagyandó, hagyasfacsoportban, állományfoltban található, minimum 30%-ban elhalt farésszel (elhalt koronarészekkel, vastag koronaágakkal és/vagy elhalt törzsrészekkel) rendelkező nagyméretű még élő faegyedek is.
- Törekedni kell rá, hogy a holtfa félárnyékos-árnyékos záródási viszonyok között legyen visszahagyva, mert így biztosított a korhadási, lebontási folyamatoknak és számos szaproxilofág fajnak a kedvező, nedvesebb mikroklíma.

Hangyboglárka (*Maculinea*) fajok (ide értve a nem közösségi jelentőségű, de védett *Maculinea alcon* fajt is) (LEP-1)

Az Ebergőci állomány esetében:

- Magas aranyvessző-állományok visszaszorítása, valamint az elnadásodás és a rekettrefüzes túlzott mértékű terjedése ellen megfelelő mértékű és intenzitású, mozaikos, kifejezetten élőhely kezelő kaszálásra van szükség.
- A kaszálások elmaradása esetén végső eszközként a felhalmozódó fűavar óvatos, szabályozott keretek, és megfelelő feltételek fönállása esetén alkalmazott, mozaikos égetésre kerülhet sor.
- Az egykor a fajok számára alkalmas területek visszaserzésére ugyanezeket a módszereket – nagyobb intenzitású kaszálás, foltos/sávós égetés télen, fagyos időben – célszerű alkalmazni.
- A még meglévő és működőképes vízelvezető rendszer (árkok, csatornák elemei) elemeinek blokkolásával, funkciójuk okafogyott mivolta miatt a víz elvezetés megszüntetése javasolt, de legalábbis szabályozhatóvá (blokkolhatóvá) alakítandók, mivel a területen a víz megtartása szükséges.

A Himod-gyórói állomány esetében:

- Lehatárolandó az a terület, ahol a kaszálást szükséges elvégezni június elejéig, ha nem engedik az időjárási viszonyok, abban az évben ott a kaszálás kerülendő. Ez részben a kornistárnics állomány védelmét is szolgáló intézkedés, mely a harmadik lápréti *Maculinea* faj, a szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon*) hernyójának tápnövénye.
- A kaszálás elmaradása esetén és a bűvósávok helyén őszi tisztító kaszálás végzendő szeptember végén, a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatósággal egyeztetett időben és módon.

Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) (LEP-2)

A vizes élőhelyek és vízfolyások parti zónájában a nagy tűzlepke állományainak megőrzése érdekében az alábbi intézkedések szükségesek:

Általánosságban: a felszíni vízborítás megőrzése az arra alkalmas területeken, a Víz Keretirányelv (továbbiakban:VKI) és a Natura 2000 kijelölésből fakadó, agrárgazdálkodásra vonatkozó előírások alapján (területi víz visszatartás, belvíz elvezetés tiltása a vonatkozó területeken).

Kaszálások alkalmával a rétek mélyebb fekvésű, nedves foltjait – ahol a gépi munkavégzés amúgy sem megengedett – fennhagyandók.

Csatornafenntartási munkálatoknál a féloldali fenntartási gyakorlatot szükséges általánossá tenni, mert a kétoldali rendszeres fenntartás alkalmatlanná teszi érzékenyebb közösségek számára a kezelt vízfolyásokat, ráadásul az özönfajok számára is szabad teret enged és költségesebb is, mint a természetes (esetenként árnyaló) parti növényzet megőrzése.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Rábaköz térsége az elmúlt 5 év intenzív felmérései ellenére alapvetően alulkutatottnak minősül, ugyanakkor jelentős lépések történtek egyes csoportok (pl. denevérek, xilofág rovarok, szitakötők, halak) faunisztikai felmérése érdekében. A terület közösségi jelentőségű élőhelyeinek elterjedése jól feltártnak (Király 2005, 2015) tekinthető. Az alap kutatásnak minősülő faunisztikai vizsgálatok mellett az élőhelyek és a kapcsolódó közösségek állapotváltozásainak kimutatásához (pl. problémák előrejelzése), illetve a javasolt kezelések hatásainak és szükség esetén felülvizsgálatához rendszeres, célzott vizsgálatokra van szükség. A Natura 2000 fenntartási terv készítése során megtörtént a jelölő fajok elterjedésének felmérése, a rendelkezésre álló adatok ugyanakkor csak az állomány nagyság durva beclésére alkalmasak.

Az élőhelyek esetében a 10 évente megismételt élőhelytérképezés és a párhuzamosan végzett özön növény felmérés alkalmas a közösségi jelentőségű élőhelyek elterjedésének és általános természetességi viszonyainak vizsgálatára. A tervezési területen bekövetkezett változások jól kimutathatók. Az élőhelyek összetételében és szerkezetében bekövetkező változásokat állandó

mintavételi területeken folytatott vizsgálatokkal lehet követni. Az általános Natura 2000 élőhely monitorozás kiegészítéseként hagyományos cönológiai felvételek készítése is javasolt.

A területen közösségi jelentőségű növényfaj előfordulása nem ismert, számos védett növényfajnak jelentős állománya él a területen, melyek megóvását a hatályos jogszabályok alapján biztosítani kell. A védett növényfajok mellett kiemelt fontosságú egyes állatfajok tápnövényeül szolgáló fajok (pl. *Sanguisorba officinalis*, kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), keltike fajok (*Corydalis sp.*), sziki kocsord (*Peucedanum officinale*)), illetve a xilofág fajoknak élőhelyet biztosító faegyedek előfordulásainak vizsgálata.

Az erdőlakó denevérfajok esetében jelenleg alkalmazott kombinált detektoros és hálózásos vizsgálatok elsősorban az aktivitást és az előfordulást (jelenlét/hiány) vizsgálják, mennyiségi becslésre korlátozottan alkalmasak. Jelenleg nem ismerünk olyan módszert, amellyel költséghatékonyan és az állományok túlzott zavarása nélkül vizsgálhatók a mennyiségi viszonyok.

Az épületlakó denevérek esetében a felmérések nem közvetlenül a tervezési területen, hanem a környező településeken történnek. A háromévente történő átvizsgálás jelenleg elegendőnek tűnik az állományok nyomon követésére.

A vízi közösségi jelentőségű fajok (szitakötők, kagylók, halak) vizsgálatára az alkalmazott szabványos módszertan megfelelő, az országos mintavételi pontok mellett azonban helyi mintavételi pontokkal kell sűríteni a mintavételeket, hogy a tervezési terület viszonylatában pontos képet kapjunk az állományokról és a változásokról.

Vizsgált csoport	Vizsgálat jellege	Módszertan	Gyakoriság	Kapcsolódó program
Élőhelyek elterjedésének vizsgálata	Monitorozás	Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (továbbiakban: NBmR) Élőhelytérképezés	10 évente	Natura 2000 monitorozás
Élőhelyek állapotának változása	Monitorozás	Natura 2000 monitorozás (erdők, gyepek, vizes élőhelyek) kombinálva hagyományos cönológiai felvételekkel	5 évente	Élőhelyek elterjedése
Védett és indikátor (élőhely minősítő fajok és egyes tápnövények) növényfajok vizsgálata	Monitorozás	NBmR	1-10 évente	Lepkefajok és xilofág rovarok vizsgálata
Özönnyövények vizsgálata	Monitorozás	NBmR	10 évente (5 évente)	Élőhelyek elterjedése
Erdőlakó denevérközösségek	Alapállapot felmérés és monitorozás	NBmR	1-3 évente	Natura 2000 monitorozás
Épületlakó denevérközösségek	Alapállapot felmérés és monitorozás	NBmR	3 évente	
Halközösségek vizsgálata (országos és lokális pontok)	Monitorozás	NBmR	3 évente	NBmR
Vízi makrogerinctelenek vizsgálata (országos és lokális pontok)	Monitorozás	NBmR	3 évente	NBmR
Magyar tarsza (<i>Isophya</i>)	Monitorozás +	NBmR	Évente	NBmR

Vizsgált csoport	Vizsgálat jellege	Módszertan	Gyakoriság	Kapcsolódó program
<i>costata</i>) vizsgálata	hatásvizsgálat			
Xilofág rovarok vizsgálata	Monitorozás	NBmR	3 évente	Natura 2000 monitorozás
Közösségi jelentőségű lepkefajok vizsgálata	Monitorozás + hatásvizsgálat	NBmR	3 évente	NBmR
Erdőhöz kötődő madárfajok vizsgálata	Alapállapot felmérés és monitorozás	MME MAP	3 évente	MMM
Kétéltű fajok vizsgálata	Alapállapot felmérés	NBmR	3 évente	NBmR
Hód állomány vizsgálata	Monitorozás	WWF protokoll	3 évente	
Ragadozómadarak állomány-felmérése	Monitorozás	MME protokoll	Évente	
Talajvízszint	Monitorozás	Szabvány szerint	Hetente	
Vízminőség (kémiai és biológiai)	Monitorozás	Szabvány szerint	Hetente	

A területen élő magyar tarsza (*Isophya costata*) állományának vizsgálata az NBmR országos programjában folyik, a módszertan és gyakoriság megfelelő.

A xilofág és szaproxilofág rovarok esetében a terület faunisztikai feltárása megtörtént, a jövőben a fajok számára alkalmas élőhelyek, illetve az erdőgazdálkodásra vonatkozó előírások eredményességének vizsgálatára kell törekedni.

A közösségi jelentőségű lepkefajok esetében elsősorban az elterjedésre (jelenlét/hiány) vonatkozó információk gyűjtése fontos. A problémás fajok (pl. jelenleg az *Eriogaster catax*) esetében azonban célzott vizsgálatokat szükséges indítani a védelmi intézkedések eredményességének vizsgálatára. Tekintve, hogy a populáció jelentős része a tervezési területen kívül, gyakran annak szomszédságában él, a vizsgálatoknak a környező területeket is le kell fedniük.

A kétéltű és hüllőfajok esetében az alapállapot felmérése megindult, a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló 92/43/EGK irányelv (élőhelyvédelmi irányelv) II. függelék faji közül a vöröshasú unka és a dunai tarajosgöte is kimutatásra került a területről. A felméréseket folytatni szükséges.

A területen a hód (*Castor fiber*) előfordul, de nem minősül jelölő fajnak. Az állomány növekedése várható, ezért folyamatosan vizsgálni kell a territóriumok számát.

Az erdőhöz kötődő madárfajok, illetve a valószínűleg előforduló vidra (*Lutra lutra*) vizsgálata eddig nem történt meg a területen, az alapállapot felmérését célszerű lenne minél hamarabb elvégezni. Az érintett csoportok nem minősülnek jelölő fajnak, de az országos adatszolgáltatások teljesítése érdekében szükségesnek látjuk az adatgyűjtést.

3.2.5. Mellékletek

1. melléklet: A kezelési egységek elhelyezkedése
2. melléklet: A tervezési terület helyrajzi számait érintő kezelési egységek

Mellékletek

1. melléklet

A tervezési terület kezelési egységeinek térképe

2. melléklet

A kezelési egységek hrsz és MePAR megfeleltetése

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1 Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Bevezetés

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a 2015-2018 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. évre egy átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti évben várhatóan a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2022-től indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termesztvedelem.hu/user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken: <https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetőek el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő

gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előírascsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető, élőhelykezeléssel összefüggő támogatások rövid ismertetése

Az európai uniós csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere az uniós előírásokhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik a Natura 2000 területekre is.

Támogatás	Területen történő felvétel, alkalmazhatóság lehetősége
KAP I. pillér	
Alaptámogatás (területalapú támogatás)	+
Zöldítés	+
KAP II. pillér	
<u>Élőhelykezeléssel összefüggő mezőgazdasági támogatások</u>	
VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés	+
VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés	+
VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása	+
VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása	+
VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	+
VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások	+

Támogatás	Területen történő felvétel, alkalmazhatóság lehetősége
VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése	+
VP4-4.4.2.1-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése	+
VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken	-
VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése	+
<u>Erdészeti támogatások</u>	
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések	+
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása	+
VP5-8.1.1-16 Erdősítés támogatása	+
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések	+
VP5-8.5.1.-17 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	+
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	+
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	+
VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése	+
VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	+
VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek	+
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	+
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	+

+: a megjelölt támogatások felvehetők a területen

-: a megjelölt támogatások nem vehetők fel a területen

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

A tervezési területen a szántóterületek aránya nem nagy, de kezelésük hatással lehet a szomszédos gyepek és erdőterületekre, valamint vizes élőhelyekre. A Natura 2000 szántóterületek kezelésére nincsen érvényben kötelező előírásokat tartalmazó jogszabály. A HMKÁ előírásai így csak akkor kötik a gazdálkodót, ha az érintett szántó területre, vagy a gazdálkodó más területeire felvesz területalapú támogatást, ugyanis abban az esetben a gazdálkodó a használatában lévő összes területen be kell, hogy tartsa a HMKÁ szabályait, függetlenül attól, hogy az adott parcellára igényelt-e támogatást vagy sem. A fentiekből következik, hogy az olyan gazdálkodó, aki egyik területére sem igényel területalapú támogatást, nem köteles az alapvető (HMKÁ) követelmények betartására. Mindenképpen szükséges tehát a szántóterületek használóinak, tulajdonosainak megkeresése és egyeztetés folytatása velük. A Rábaköz területén nincsen kijelölt Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT), melyen pedig lehetőség

nyílna a gazdálkodók számára az AKG-n belül a magasabb támogatási összeget kínáló és területspecifikus előírásokat tartalmazó MTÉT tematikus előírás csoportok megpályázására. Az MTÉT tematikus előírás csoportok gazdálkodási előírásai pedig egyes esetben egyeznek a fenntartási tervben foglalt előírás-javaslatokkal.

Az SZ-01 és SZ-02 kezelési egységeken a kötelező előírásokat a HMKÁ tartalmazza. Célszerű lenne kibővíteni a HMKÁ vízvédelmi sávokkal kapcsolatos előírásait a „*Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók (SZ17)*” előírással. Az SZ-01 és SZ-02 önkéntes előírásai jelenleg az AKG programokban nem szerepelnek, azok önkéntesen választható előírásainak kibővítését javasoljuk a fentiekkel. Az SZ-01 esetében, mivel mihamarabbi gyepesítést, vagy erdősítést igényelne a terület, javasolható a terület adottságaitól függően vagy az élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások támogatásán belül a gyeptelepítési program igénybevétele, vagy erdősítés támogatásán belül az erdőtelepítés első kiviteléhez igényelhető támogatás. Az SZ-02 egységhez tartozó területek esetében szintén az előbbi programok javasolhatók.

A tervezési terület gyep hasznosítású területein kötelező érvényűek a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának szabályairól szóló 269/2007. Kormányrendelet előírásai. A rendeletet kibővítésre javasoljuk a „*A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni (GY31)*” előírással. A gyepes kezelési egységekben tervezett önkéntes vállalások előírásai részben szerepelnek a jelenleg hatályos AKG Horizontális gyepgazdálkodási tematikus előírás csoportban. A fennmaradó előírás-javaslatok jelentős részét (kiszántás tiltása, a fertőzött foltokon a sokkoló kaszálás alkalmazása, az állatlétszám korlátozása, a 20-30% kaszátlanul hagyandó terület, mozaikos kaszálás) szerepeltetni lehetne a horizontális program kötelező előírásai között, illetve zonális gyepgazdálkodási programok kötelező és önkéntesen vállalható előírásaiként egy Rábaköz MTÉT kijelölésével. Az önkéntesen vállalható előírások választásával még nagyobb támogatási összeghez juthat a gazdálkodó mind a két típusú célprogramban.

Az ER-00 kezelési egységben javasolt teljes érintetlenség vállalása egyik támogatási programban sem jelenik meg, javasolható az erdő-környezetvédelmi (továbbiakban: EKV) program ilyen irányú bővítése. Az ER-01, ER-02 és ER-03 kezelési egységben az önkéntes vállalások egy része megtalálható az erdő-környezetvédelmi programban (pl. örökerdő gazdálkodás), javasolható az EKV kibővítése a többi önként vállalható előírással is.

Az ER-04 kezelési egységben javasolható az erdőszerkezet átalakítás támogatását igénybe venni. Az önkéntesen vállalható előírásokat célszerű lenne az EKV-ban szerepeltetni.

Javaslatok a jelenlegi agrártámogatási rendszerrel kapcsolatban

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések és az EMVA-ból a VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések egyes elemei:

- A kompenzációs támogatásokhoz önkormányzati és állami szereplők nem juthatnak hozzá, holott a jelölő élőhelyek és fajok jelentős része az állami tulajdonban lévő Natura 2000 területeken található, melyek állami tulajdonú társaságok, valamint költségvetési szervek kezelésében állnak, illetve a Natura 2000 kijelölés miatt szükséges korlátozások is elsősorban ezeken a területeken érvényesülnek.

A Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Kormányrendelettel kapcsolatos probléma:

- A Kormányrendelet kötelezővé teszi a hasznosítást (legeltetés, vagy kaszálás), holott bizonyos Natura 2000 élőhelyek számára a legkedvezőbb a terület érintetlenül hagyása.

3.3.2. Pályázati források

A nagyobb beruházást igénylő élőhely-rekonstrukciók (pl. vízrendszer működésének átalakítása) elsősorban KEHOP vagy LIFE pályázatok révén valósulhatnak meg.